

20

13

ROČENKA

SPOLEČNOSTI PRO TECHNOLOGIE OCHRANY
PAMÁTEK

ISBN 978-80-86657-18-9

Ročenka STOP 2013

Editor: Olga Kotlíková

Společnost pro technologie ochrany památek

Praha 2014

STOP

ISBN 978-80-86657-18-9

ÚVODEM

Tak jako již 17 let, zveřejňujeme i v této Ročence STOP základní informace o struktuře, organizačních záležitostech i hospodaření společnosti v uplynulém roce. Podrobněji se zmiňujeme o akcích, které společnost uskutečnila v roce 2013, uvádíme bližší údaje o programech seminářů a obsahu jednotlivých čísel čtvrtletního Zpravodaje STOP. Uvádíme i aktuální seznam přidružených členů STOP v roce 2013. „Profesní životopisy“ individuálních členů jsme doplnili o stručný popis jejich podílu na činnosti společnosti v uplynulých letech. V odborné části uveřejňujeme některé vybrané příspěvky individuálních členů, které zazněly na seminářích a byly publikovány ve sbornících v minulém roce.

V úvodní kapitole této ročenky ve stručnosti „rekapitulujeme“ i dvacetiletou činnost STOP.

Přestože Ročenky STOP informovaly vždy o záležitostech společnosti uplynulého roku, zmiňujeme se zde o změnách, které nastaly ke konci roku 2013, avšak společnost je řešila i v průběhu I. čtvrtletí 2014.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bychom rádi poděkovali všem našim spolupracovníkům, kteří naši činnost považují za užitečnou a podporují ji; zájemcům o činnost STOP děkujeme za podněty a návrhy k její náplni.

Ministerstvu kultury České republiky děkujeme za grantovou finanční podporu na organizování seminářů v roce 2013 a vydání čtvrtletního Zpravodaje STOP, ročník 15.

Vedení Generálního ředitelství NPÚ děkujeme, za to, že nám umožňuje používat adresu sídla naší společnosti na Valdštejském nám. 3, Praha 1.

Editor

SOUHRNNĚ O SPOLEČNOSTI STOP

ZALOŽENÍ SPOLEČNOSTI

V roce 1994 se zformovala skupina několika odborníků, jejichž profese souvisely s obnovou a ochranou památkových objektů. Shodli se na tom, že chybí pravidelný kontakt „památkářů“, technologů konzervace památek, projektantů a výkonných pracovníků organizací, jež se na obnově především stavebních památek podílejí a provádějí ji. To vedlo v řadě případů k chybné komunikaci mezi uvedenými skupinami, k podceňování či naopak přeceňování jednotlivých profesí, k nerespektování zákonů a pravidel (přírodovědných, umělecko-historických ap.) jedné skupiny pracovníky jiné skupiny atd. Na základě jednání bylo rozhodnuto o založení Společnosti pro technologie ochrany památek – STOP, jako nezávislého sdružení fyzických a právnických osob, jehož cílem je hledat společná umělecko-historická a technologická řešení problémů péče o památky.

Zakládajícími členy společnosti byli pracovníci památkové péče Pavel Jerie, Vojtěch Láska, Albert Schubert, technologové Viktor Heidingsfeld, Petr Kotlík, Jana Kysilková, Ivan Vaněček a projektanti Pavel Fára a Petr Řezáč.

Společnost pro technologie ochrany památek – STOP byla zaregistrována jako zájmové, nezávislé a neziskové občanské sdružení Ministerstvem vnitra České republiky 26. října 1994. Zakládající listinou společnosti byly Stanovy STOP, jejich registrace byla provedena pod č. j. IIs-OS/1-25660/94-RV.

Na schůzi v prosinci 1995 bylo na vlastní žádost navrženo ukončení členství Vojtěcha Lásky a Alberta Schuberta (z důvodu jejich pracovního vytížení) a navrženo přijetí nových členů STOP – pracovníka památkové péče Ondřeje Šefců, technologa Evy Šimůnkové a přijetí stálého zaměstnance STOP.

Na schůzi STOP konané v lednu roku 1996 byly tyto návrhy akceptovány. Základnu společnosti tak tvořilo 9 individuálních členů: Pavel Fára, Pavel Jerie, Petr Kotlík, Olga Kotlíková, Jana Kysilková, Viktor Heidingsfeld, Petr Řezáč, Ondřej Šefců a Ivan Vaněček.

Na této schůzi byli zvoleni zástupci statutárních orgánů společnosti na období roku 1996–1997 ve složení:

Výbor: předseda Petr Kotlík, místopředsedové Ondřej Šefců, Pavel Fára, člen Olga Kotlíková. Revizní komise: předseda Viktor Heidingsfeld, členové Jana Kysilková, Ivan Vaněček.

(Tento text čerpal ze zápisů ze schůzí STOP, které s konaly v období říjen 1994 až leden 1996)

KONCEPČNÍ A METODICKÉ PŘÍPRAVY

Po založení společnosti se ukázalo jako nezbytné provést některá opatření, jež by umožnila „nastartovat“ plynulý chod společnosti, především zajistit koordinaci hlavní činnosti a realizaci plánovaných odborných akcí. Za tímto účelem byl od 1. ledna 1996 přijat jeden stálý zaměstnanec na plný pracovní úvazek – Olga Kotlíková, která byla zároveň zvolena tajemníkem STOP (tuto funkci zastávala dalších 18 let).

V průběhu roku 1996 byla zavedena i základní pravidla pro řízení společnosti. Byl vytvořen i systém organizace odborné činnosti, který se v dalším období plně osvědčil.

Na lednové schůzi byl vypracován první roční plán činnosti STOP na celý rok 1996. Byli jmenováni „odborní garanti“ odpovědní za odbornou úroveň akcí a „organizační garanti“, kteří měli na starosti úspěšné a termínové plnění úkolů.

Byla nastavena i pravidla pro hospodaření společnosti v souladu s platnými předpisy hospodaření neziskových organizací, ve struktuře příjmových složek:

- členské příspěvky
- hlavní činnost STOP (publikační činnost, poradenství)
- samostatné odborné akce (semináře, odborná i pracovní setkání – workshopy)
- doplňková, hospodářská činnost (prodej publikací, prezentace při odborných akcích STOP) • granty a dotace.

Všechny získané finanční prostředky STOP po celou dobu existence vynakládal na chod společnosti a prováděnou odbornou činnost; hospodaření společnosti bylo každoročně kontrolováno revizní komisí.

Byly hledány různé možnosti pro získávání finančních prostředků nutných pro chod společnosti – byla určena výše příjmů za realizované odborné akce (účastnické poplatky za semináře, ceny publikačních výstupů STOP), byly nastaveny podmínky pro získání individuálního a přidruženého členství i výše finančních úhrad za poskytovaný „Informační servis STOP“. Byla stanovena i pravidla pro příjmy z doplňkové činnosti – za inzerci v publikacích STOP a prezentace při seminářích, ty musely mít vždy návaznost na témata konkrétních akcí.

Zároveň byla vypracována schémata pro odměňování pracovníků, podílejících se na řešení odborných akcí, stanoven rámcový rozsah odpovědnosti a pracovních povinností i způsob odměňování za jednotlivé dílčí úkoly.

Detailní programy jednotlivých odborných akcí byly upřesňovány na schůzích („rozšířeného“) výboru společnosti. Všechny důležité organizační i ekonomické záležitosti, případně jejich úpravy a změny, byly projednávány a schvalovány na výročních členských schůzích STOP, konaných na konci běžného roku.

STRUČNÝ PŘEHLED AKCÍ STOP 1996–2013

Činnost a cíle Společnosti pro technologie ochrany památek lze zjednodušeně formulovat jako „získávání a šíření odborných informací v oblasti ochrany památek“. V průběhu 18 let byl tento záměr naplňován různými aktivitami, o nichž stručně informujeme v této kapitole.

Více podrobnějších informací o roční činnosti STOP (odborných akcích, hospodaření, plánu činnosti a rozpočtu na další rok, o individuálních a přidružených členech) obsahovaly i pravidelně vydávané Ročenky STOP. Od roku 1998 jsou tyto informace zveřejňovány i na internetové stránce <http://wstop.colweb.cz/>.

Průzkumy STOP

Jako jednu z prvních činností začala společnost v lednu 1996 provádět bezplatně „Průzkumy materiálů a technologií“. Již na konci roku 1995 bylo rozhodnuto, že STOP bude shromažďovat informace o novodobých technologiích a materiálech se záměrem poskytovat přehledy výrobků a jejich vlastností, dostupných na českém trhu. STOP těmito akcemi nehodnotil kvalitu jednotlivých materiálů a technologií; tyto přehledy měly plnit především roli „osvětovou“ a poskytovat „návodné“ informace, na jaká kritéria je nutné se u dané skupiny materiálů nebo technologií soustředit, jaké vlastnosti by se měly sledovat s ohledem na jejich možnou aplikaci na památkách.

Konkrétní dotazy na parametry výrobků vytipovali odborníci (odborní garanti – technologové, projektanti, chemici aj.), ty byly zpracovány do dotazníkových formulářů a rozesílány potenciálním výrobcům a dodavatelům se žádostí o jejich vyplnění. V 2. polovině 90. let nebylo samozřejmostí, aby se zveřejňovaly parametry výrobků, prioritně důležitých pro využití při obnově a ochraně památek. Jako příklad lze uvést fasádní barvy s deklarovaným velkým množstvím odstínů, veličina difusního odporu s podmínkami měření však byla jen zřídka uváděna v technické firemní dokumentaci.

Vyplňování dotazníků bylo zpočátku některými firmami vnímáno jako „práce navíc“, postupně se je však podařilo přesvědčit, že akce mají smysl a přinášejí „nehmotný“ užitek oběma stranám – dodavatelům i odběratelům. Během 14 let se 110 provedených průzkumů STOP zúčastnilo přes 1 600 výrobců a dodavatelů, kteří poskytli údaje o cca 5 tisících svých výrobcích a technologiích.

STOP „mapoval“ i novodobé výrobky a technologie, o nichž bylo v té době možné získat jen kusé, převážně obchodní informace, jako např.: prostředky hydrofobizační, injektážní, na ošetření zasoleného zdiva i na ochranu ptactva; odstraňovače nátěrů i graffiti, zpevňovače, protipožární nátěry, ale i dřevěné podlahy, šindele, umělý kámen aj.

Některé průzkumy byly v průběhu doby aktualizovány, takže jejich přehledy vždy poskytovaly aktuální údaje.

Získané výsledky průzkumů byly zpracovány jako tabulkové přehledy výrobků a s doprovodným odborným článkem garantů byly publikovány. Zdarma byly poskytovány pracovníkům památkových ústavů a přidruženým členům STOP. Zájem o ně projevovali však i projektanti, stavitelé, správci historických budov, konzervátoři, restaurátoři i výrobci podobného sortimentu aj.

STOP všechny průzkumy archivuje (nyní pouze v pdf) i jako „svědectví o historickém vývoji nabídky výrobků a technologií v 90. letech 20. a začátku 21. stol.“.

Semináře a odborná setkání STOP

Od roku 1996 organizovala společnost osvětové a vzdělávací akce: semináře a odborná pracovní setkání, (doplněná často o experimenty, ukázky historických technologií aj.), pracovní setkání – workshopy, exkurze a odborné kurzy.

Semináře a odborná setkání se staly hlavními „osvětovými“ aktivitami STOP – za 18 let jich zorganizoval 131. Mnozí zájemci o ochranu památek na seminářích oceňovali „jedinečnost“ pojetí jejich programu, který byl sestaven většinou tak, že každý obsahoval komplex informací na vybrané téma, jenž lze zjednodušeně vyjádřit schématem: teoretické základy • vyjádření památek k dané problematice • technologické hledisko • informace o konkrétních praktických zkušenostech. Tyto akce navštívilo cca 10 tisíc účastníků.

Za výběr přednášejících zodpovídali odborní garanti; hlavní program seminářů sestával obvykle ze čtyř až šesti příspěvků, které přednášeli pedagogové z odborných škol a technologové (např. FR Univerzity Pardubice, FCHT VŠCHT Praha, VUT Brno, ale i zahraničních univerzit), památkáři z památkových ústavů, projektanti, pracovníci muzeí, galerií, MK ČR, ústavů AV ČR, Národní knihovny, Národního archivu, Kanceláře prezidenta republiky, Policie ČR, Nadace Kutná Hora a z mnoha dalších pracovišť v České republice, v třinácti případech i ze zahraničí – z Rakouska, Polska, Německa či Slovenska.

O svých konkrétních zkušenostech mluvili i praktici z oborů, jež souvisely s daným tématem. Na seminářích přednášeli (a napsali příspěvky do sborníku seminářů) jak individuální a přidružení členové STOP, tak i cca 1200 externích pracovníků – ti všichni měli nezanedbatelný podíl na jejich odborné úrovni a úspěšnosti.

V mnoha případech byl po bloku přednášek seminářů i odborných setkání zařazen i tzv. „doplňkový program“, jenž tematicky souvisel s programem seminářů.

Na tomto místě zmíníme ty nejobvyklejší akce:

V přednáškovém sále byly předváděny různé ukázky výrobků či technologií, jako např.: čištění vzorků materiálů laserovou technikou, zhotovení zkušebních vzorků pro stanovení vlastností jílu, fládování, vysoušení mikrovlnnou technologií, mikroskopické analýzy barevné vrstvy obrazů, práce se spektrofotometrem a softwarem při tvorbě odstínů barev, termovize jako metody průzkumu památek, skenování v 3D vč. zpracování dat, trojrozměrné modelování objektů aj.

Praktickými ukázkami s odborným výkladem, (prováděným většinou odborným garantem), doplňovaly semináře i prohlídky objektů, např.: Starého židovského hřbitova v Praze, 1. Zemské porodnice, reprezentativních prostor Valdštejského paláce, soch na Karlově mostě, litinových exponátů NTM aj.

Na některých seminářích byla poskytnuta také možnost prezentace firmám, jejichž výrobky souvisely s tématem semináře, většinou formou firemní dokumentace, z níž mohli účastníci získat podrobnější technické i obchodní informace o konkrétních materiálech a technologiích.

Semináře STOP byly organizovány jako jednodenní, cca 5–6 hodinové akce. Místem konání byly převážně přednáškové sály a zasedací místnosti v Praze. V 90. letech byly pronajímány různé prostory (ten první se konal na SÚPP), na školách (ČVUT, UK, VŠCHT), v Muzeu HMP, Židovském muzeu, Národním technickém muzeu, Národní knihovně, Senátu ČR, v Anežském klášteře, Klášteře sv. Voršily, v Klubu Mánes, v prostorách ČSVTS Na Novotného lávce. V období let 1998–2011 se semináře konaly v Národním muzeu, v roce 2012 a 2013 v Národním technickém muzeu. Výjimkou byl dvoudenní seminář „Opravy nosných historických konstrukcí“ v Kutné Hoře s bohatým doprovodným programem – prohlídkou historických památek UNESCO a koncertem Českého noneta, jenž se konal v barokním kostele sv. Jana Nepomuckého.

Specifický a velmi oblíbený byl v letech 1998 až 2007 cyklus seminářů, který se konal vždy v září na Křivoklátsku. Tato „Setkání na Křivokláte“ byla organizována s kratším přednáškovým programem (s tématy např.: vápenné malty, omítky, zdivo, krovy, depozitáře), ale s ukázkami různých technologií, prováděnými přímo ve vnějších prostorách hradu. Předváděny byly historické ruční tesařské práce, štípaní šindelů, zhotovení jílové podlahy, zpevňování omítek vápennou vodou, stavění ze slámy a jílu; z těch novodobých zpevňování omítek moderními materiály, bezpilotní letecké snímkování výškových detailů, zazeleňování korun hradebního zdiva aj. Součástí některých seminářů byly také prohlídky interiérů hradu Křivoklát – jeho kleneb, depozitářů, ale i objektu lidového stavitelství – „Hamousova statku“ ve Zbečně, kde se i jedno „Setkání na Křivokláte“ konalo. Na hradě Křivoklát byla provedena i většina experimentů STOP.

Chování „předmětů experimentů“ bylo po celých 10 let při každoročních setkáních možné pravidelně posuzovat. Přestože zmíněná setkání se už od roku 2008 nekonala, některé experimenty lze stále považovat za „pokračující“ – mezi ně patří stárnutí vápenných omítek (hradební zeď od r. 1997), zpevněné historické omítky (organokřemičitany od r. 1999 a vápennou vodou od r. 2004). Na zkušební vzorky jako povrchová ochrana různých typů dřeva byla nanášena dobytčí krev na „Zbečenské rychtě“ v r. 2000 (L. Vokoun, správce Hamousova statku).

V souvislosti s experimenty je nutné se zmínit o pracovních setkáních, která se od roku 2002 konala v Brandýse nad Labem. Při akcích, nazývaných „Přirozené stárnutí fasádních nátěrů“, zazněly odborné přednášky o příčinách a projevech stárnutí fasádních barev; na setkáních se o probíhajícím experimentu zpravidla také velice diskutovalo. V té době byla uvedena akce výjimečná vzhledem k jejím podmínkám: nátěry silikonových, silikátových, akrylátových a vápenných barev 12 firem byly ve spolupráci s Baumitem, spol. s r. o., „neadresně“ aplikovány na zidkách v areálu společnosti, tj. v přírodním a v dané lokalitě i znečištěném prostředí. Při každoročních setkáních mohli „nezávislí“ zájemci i účastníci experimentu sledovat stav nátěrů a posuzovat změny v jejich vzhledu. Toto subjektivní hodnocení („známkování“) zaznamenávali anonymně do anketních lístků, které STOP archivuje. Prováděno bylo i roční objektivní kolorimetrické měření změn barevnosti (prováděla Stavební chemie a. s., Slaný). V roce 2010 byly provedeny stěry nátěrů pro mikrobiologickou analýzu na zjištění případného výskytu bakterií a plísní (provedl HET, s. r. o.), posuzován byl také stav nátěrů na mikroskopických vzorcích (VŠCHT Praha). Četnost setkání byla později redukována, o dalších STOP uvažuje – experiment však pokračuje. Prohlídku nátěrů lze nyní provést individuálně po dohodě s vedením společnosti Baumit.

Detailně se o dalších seminářích a odborných setkání na těchto stránkách nebudeme zmiňovat, na všech jsme se však snažili podat „komplexní“ informace k dané problematice, a proto převážná většina programů obsahovala „teoreticky zaměřené“ přednášky se specifikací materiálů památek, jejich vlastností i chování, popisy technologií sanace a projevů jejich degradace (včetně popisu průzkumů stavu), technologie obnovy, konzervace i restaurování památek – to vše většinou demonstrováním na několika konkrétních případech. Samozřejmě nechyběl „pohled památkářů“, shrnující specifika dané problematiky z jejich zkušeností i doporučení a návrhy řešení.

Nebudeme na tomto místě uvádět ani seznam seminářů – ten je na internetové stránce STOP. Zvolili jsme zde jiný způsob informací o „širí záběru“ – popisem jejich „tematických okruhů“:

Semináře zabývající se **typem materiálů** památek (v závorce jsou uvedeny příklady stavebních děl, konstrukcí, uměleckých předmětů aj. z těchto materiálů). Z těch v *historii používaných* jsou to např.: *dřevo* (dřevěné konstrukce, krovy, sošky), *přírodní kámen, opuka* (kamenné konstrukce, historické klenby, dlažba, mosty, ohradní zdi, kašny, fontány), *sádra* (umělý mramor, kopie soch, anhydritové maltoviny), *textilie* (historické tkaniny, archeologický textil, etnografické sbírky, oděv), *kovy a jejich slitiny* – mosaz, měď, zinek, litina, (zvonky, kotevní výztuže sochařských děl, plechové doplňky střeš, mobiliář venkovních prostor), *papír* (archiválie, tapety), *sklo* (vitráže, mozaiky), *jíly, vápno*, (historické omítky, nástěnné malby), *pálené stavební materiály* (rezné cihelné zdivo, pálená dlažba, pálená krytina), *fotografický materiál* (filmy a fotografie), pórovitá i slinutá *keramika* (archeologické nálezy), *vosky, celulóza, škrob* (sbírkové a muzejní předměty), *cement* (betonové konstrukce 20. století, hraniční opevnění). Z *moderních*, v současnosti používaných materiálů, lze zmínit: fasádní nátěrové systémy, interiérové barvy, antigraffiti nátěry, polymerní lepidla, umělý kámen, silikonové materiály, suché maltové směsi, sanační omítky, cementové směsi, hydrofobizační prostředky, zpevňovače minerálních podkladů, geopolymery aj.

K seminářům obnovy konkrétních **památkových objektů** a skupin památek patřily: Nostický palác, Chrám svatě Barbory v Kutné Hoře, Starý židovský hřbitov v Praze, Karlův most, funerální architektura, objekty torzální architektury, technických památek, terasy, ohradní zdi, betonová opevnění, hrázdné stavby aj.

Desítky seminářů byly zaměřeny především na **popis technologií** obnovy, rekonstrukce a ochrany památek. Některá témata se cyklicky opakovala, zmíníme ta „nejfrekventovanější“: Sanace vlhkosti zděných i dřevěných konstrukcí, povrchové úpravy kovů, sanace biologického a mikrobiologického napadení, obnova fasád, obnova historických omítek, ošetření kamene vč. jeho čištění, vakuová impregnace dřeva. Na seminářích o polemických moderních technologiích, (jako zateplování historických budov, hydrofobizace stavebních památek, zpevňování omítek, obnova tvrdých omítek), byly diskutovány i možnosti a limity jejich použití na památkových a historických budovách. Semináře „Technologie, které se v památkové péči neosvědčily“ pojednávaly o příčinách a negativních důsledcích, způsobených většinou nedodržením technologických zásad jejich aplikace.

Mezi semináře, pojednávající o **obecných a teoretických** tématech, lze zařadit: Průzkumy stavu památek (vč. nedestruktivních), preventivní péči o stavební památky i umělecké předměty, podmínky uložení mobiliáře, řešení klimatu interiérů, protipožární ochranu, zabezpečení objektů proti odcizení, moderní techniky v památkové péči, možnosti financování obnovy památek z grantových prostředků aj.

Pracovní setkání – workshopy

Od roku 1997 zorganizoval STOP 15 workshopů, jejichž cílem bylo v užší – přizvané skupině odborníků z různých oborů prodiskutovat aktuální otázky a problémy památkové péče, např. na témata: graffiti, magnetokinetické metody sanace vlhkosti, vápenné nátěry, malty, omítky a opuka aj.

Workshopy STOP často vedly ke vzniku pracovních skupin, jejichž činnost dále rozvíjela diskutované téma, např. na seminářích o vápenných nátěrech, jilech, geopolymerech, nanotechnologiích, ale i ve výzkumu příčin rozvláknování dřeva nebo interakce pojiv a opuky. Z workshopů byly zpracovávány zápisy; závěry z některých jednání umožnily formulovat i vyjádření, jak daný problém řešit. V některých případech však bylo konstatováno, že problém musí být předmětem dalších mezioborových jednání, diskusí či výzkumné činnosti.

Zmíníme zde řešení velmi aktuálního problému 90. let – „biologického znečištění nových fasád“. Na workshopu STOP v roce 1998 byly příčiny těchto „defektů“ diskutovány a navrženy možnosti jejich objasnění. Na workshopu v roce 1999 bylo rozhodnuto o provedení mapování výskytu těchto „závad“, byla navržena metodika sledování 30 faktorů, týkajících se charakteristiky objektů a popisu nálezu znečištění i způsob odběru vzorků. V letech 1999–2001 bylo zmapováno 170 objektů z různých lokalit Čech a Moravy. Na „reprezentativních“ vzorcích poškození bylo provedeno entomologické určení zachyceného hmyzu (dr. Jan Minář). Na workshopu v roce 2001 pracovní skupina zhodnotila celou akci jako úspěšně dokončenou a zformulovala „Závěrečné výsledky mapování“, kde byl původní předpoklad „biologického poškození fasád“ přehodnocen jako „estetický problém“, způsobený drobnými „pavoučky“, kteří se k nám šíří z teplejších oblastí, zachycují se na fasádách a zadržují prach a nečistoty.

Poškozením dřeva krovových konstrukcí, tzv. „rozvláknováním“, rozšířeným na řadě významných památkových objektů, se zabýval workshop STOP 2005. Pracovníci z odborných škol, výzkumných ústavů i firem popsali základní problémy spojené s takto poškozeným dřevem. Cílem setkání však byla snaha zainteresovat odborníky, kteří mohou na úrovni své profese pomoci problém řešit, což se částečně podařilo. Na workshopu 2010 byli účastníci seznámeni s výsledky výzkumných úkolů, řešících tento problém v rámci grantového projektu (UTAM AV ČR, v.v.i. a ÚCHTR VŠCHT Praha), což umožnilo formulovat vyjádření k některým minulým sanačním zásahům. Diskutovány byly i výsledky laboratorních zkoušek zaměřených na zjištění příčin degradace dřeva a bylo vydáno „Doporučení, jak zacházet s rozvlákněnými krovky“.

(Závěrečné dokumenty z workshopů jsou umístěny na internetové stránce STOP)

Odborné kurzy

STOP zorganizoval 12 vzdělávacích kurzů, na kterých přednášeli technologové a památkáři (ale i pracovníci akreditovaných zkušeben stavebních materiálů) na témata, týkající se: povrchové úpravy fasádními barvami, ochrany kamene, obnovy historického zdiva a technologií ochrany památek. Ve 2. pol. 90. let se konal kurz o nových legislativních změnách ve zkušebnictví, v té době bylo pořádáno i několik kurzů, „Internet v památkové péči“.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST 1996–2013

Společnost STOP vydala publikace z většiny svých „vzdělávacích akcí“. Přehled publikačních výstupů z let 1996 až 2011 byl uveřejněn v 1. čísle Zpravodaje STOP, ročník 14.) Tyto publikace byly zdarma poskytovány účastníkům akcí a zasílány i všem přidruženým členům STOP.

Z publikací již zmíněných 110 „Průzkumů materiálů a technologií“ bylo vydáno 61 v tištěném formátu A4 a v „kroužkové“ vazbě, ostatní (z let 2003 až 2009) byly zpracovávány v pdf.

Jako černobílé publikace „sešitového“, formátu A5 bylo vydáno i 131 sborníků ze všech seminářů a odborných setkání, (ty z let 1996–1998, původně ve formátu A4 kompletované do „lišť“, byly graficky přepracovány). I příspěvky z některých workshopů, vč. zápisů a „závěrů“ (např. vápenné nátěry, opuka a pojiva, jily, poškození dřeva, zkušebnictví stavebních výrobků, restaurování skla, geopolymery) byly také vydány jako „sešity“ A5. Všechny sborníky seminářů byly k dispozici účastníkům v den konání akce, z workshopů zasílány dodatečně.

Zpravodaje STOP (ISSN 1212-4168)

Čtvrtletní periodikum začalo vycházet v roce 1999 (jeho nulté číslo bylo vydáno v prosinci 1998). Zpravodaje STOP se tiskly černobíle, ve formátu A5; mnoho z nich bylo graficky zpracováváno jako pdf v „rozšířené“ elektronické verzi s úplnou obrazovou dokumentací autorů fotografií. Od r. 2006 byly CD s touto barevnou verzí vkládány do všech tištěných časopisů. Zdarma byly zasílány mj. přidruženým členům a jako povinné výtisky knihovnám, kde jsou i k zapůjčení (viz: http://www.wold.nkp.cz/pages/page.php?page=peri_prijempv.htm). Lze si je objednat (většinou jako pdf) i na sekretariátě STOP, na adrese: stop@volny.cz.

Vydávání všech čísel 15 ročníků řídila redakční rada časopisu složená s individuálních členů, určovala témata a obsah převážně většiny jeho čísel a graficky je zpracovávala. Do publikací byly zařazovány příspěvky tak, aby jednotlivá čísla zahrnovala co „nejkomplexnější“ informace na dané téma.

I Zpravodaje STOP je možné řadit podle jejich hlavního tematického zaměření:

Témata, věnovaná především materiálům pro památkovou péči:

Omítky pro obnovu historických staveb (1998); Fasádní nátěrové hmoty a jejich odstraňování (1999), Odstraňování graffiti a ochrana proti nim (1999), Vápno z pohledu památkářů a technologů (2000), Kamenná, pálená a dřevěná dlažba (2001), Sádra v památkové péči (2006), Opuka v památkové péči (2007), Kovy v památkové péči (2008), Umělý kámen pro památkovou péči (2010), Lepidla v památkové péči – teoretické základy (2010), Lepidla v památkové péči – praktické zkušenosti (2010), Pórovitá a slinutá keramika, I. část (2010); Pórovitá a slinutá keramika, II. část (2011), Románský cement v památkové péči (2011), Nanomateriály v památkové péči (2012).

Témata, zaměřená především na technologie obnovy a restaurování památek:

Konzervace a povrchová úprava kamene (1999), Sanace vlhkého a zasoleného zdiva (1999), Ochrana dřeva v památkové péči (2000), Ochrana archivních fondů (2000), Bioznečištění nových fasád (2002), Zeleň na památkách (2002), Povodně (2002), Zkušenosti z povodní půl roku poté (2003), Biopoškození stavebních materiálů (2003), Otázky kolem aplikace sanačních omítek na historických objektech (2005), Podtěrnní úpravy zdiva stavebních památek (2006), Péče o sbírkové předměty (2006), Barevnost kamene historických objektů (2007), Péče o fotografický materiál (2008), Péče o textilie (2008), Nástěnné malby (2009), Revitalizace zřícenin českých hradů (2009), Revitalizace zřícenin moravských hradů (2009), Štěrkové a mlatové cesty (2013), Údržba památkových objektů v exteriéru (2013), Vitráže – Vitraje – Restaurování (2013).

Témata obnovy konkrétních objektů a restaurování uměleckých děl:

Braunův Betlém u Kuksu (2000), Skalní reliéfy Václava Levého (2001), Vízmburk (2001), Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci (2001), Porta coeli (2002), Rumburská Loreta (2003), Katedrála sv. Petra a sv. Pavla v Brně (2003), Nostický palác (2004), Zámecký skleník v Lednici (2004), Kaple sv. Martina, sv. Erharda a sv. Uršuly (2005), Areál kláštera františkánů v Kadani (2005), Areál poutního kostela sv. Jana Nepomuckého ve Žďáru nad Sázavou (2006), Refektář jezuitské koleje v Kutné Hoře (2007), Kostel Panny Marie Na Náměti (2007), Staronová synagoga (2009), Restaurování ostatků sv. Reparáta (2011), Restaurování Filozofického sálu Strahovské knihovny (2011), Moderní architektura 2. poloviny 20. století (2012), Obnova zámku Skalička (2012).

Obecná témata: Studium restaurátorských oborů (2003), Publikační činnost STOP 1996 až 2004 (2004), Možnosti financování obnovy památek z grantových prostředků (2005), Činnost při ochraně památek Fakulty restaurování Univerzity Pardubice (2008), Publikace STOP 1996 až 2011 (2012), Hygiena vnitřního prostředí památkových budov (2013).

Knižní publikace

STOP vydal několik odborných monografií na témata, která se ochrany památek „dotýkají“; uvádíme jejich přehled.

Velký zájem o některé publikace převýšil náklad vydaných výtisků, některé knihy („Opuka“, „Nástěnné malby“, „Omítky“, „Historické dveře a kování“, „Dřevo“, „Pigmenty“) byly proto brzy rozebrány. Se souhlasem autorek vyšlo II. vydání „Dřeva“ a „Pigmentů“.

O možnostech druhého vydání dalších knih jednáme s jejich autory, „příslib“ však většina z nich podmiňuje aktualizací původních textů; několik autorů však slíbilo zpracovat nové verze.

Šimůnková Eva, Bayerová Tatjana. *Pigmenty*. (Praha): STOP, 1999. ISBN 80-90268-1-9.

Šimůnková Eva, Kučerová Irena. *Dřevo*. (Praha): STOP, 2000. ISBN 80-902668-4-3.

Kotlík Petr, Šrámek Jan, Kaše Jiří. *Opuka*. (Praha): STOP, 2000. ISBN 80-902668-5-1.

Vaněček Ivan. *Nástěnné malby*. (Praha): STOP, 2000. ISBN 80-902668-3-5.

Kotlík Petr a kol. *Vápno*. (Praha): STOP, 2001. ISBN 80-902668-8-6.

Novotná Miroslava, Karhan Jiří, Pechová Dorothea. *Metody instrumentální analýzy při průzkumu památek*. (Praha): STOP, 2001. ISBN 80-902668-7-8.

Rovnaníková Pavla. *Omítky. Chemické a technologické vlastnosti*. (Praha): STOP, 2002. ISBN 80-86657-00-0.

Fára Pavel. *Sanace vlhkého zdiva*. (Praha): STOP, 2003. ISBN 80-86657-02-7.

Vinař Jan. *Konstrukce historických staveb*. (Praha): STOP, 2006. ISBN 80-86657-05-01.

Šimůnková Eva, Kučerová Irena. *Dřevo*. 2. vyd. (Praha): STOP, 2008. ISBN 978-80-86657-10-3.

Šimůnková Eva, Bayerová Tatjana. *Pigmenty*. 2. vyd. (Praha): STOP, 2008. ISBN 978-80-86657-11-0

Kemzová Miroslava. *Historické dveře a kování*. (Praha): STOP, 2009. ISBN 978-80-86657-08-0.

Od roku 1997 společnost vydávala ve formátu A5 i „Ročenky STOP“ V každé publikaci byly uvedeny informace o činnosti a hospodaření STOP v uplynulém roce a zveřejněny plán činnosti i návrh rozpočtu na rok příští. Uváděny byly také aktuální údaje o individuálních a přidružených členech, v poslední kapitole byly publikovány odborné články individuálních členů STOP, jež byly napsány pro roční akce – průzkumy, semináře, setkání, Zpravodaje STOP aj.

Ročenky byly poskytovány přidruženým členům STOP, zdarma byly rozdávány i při různých akcích STOP jako „informační publikace o činnosti STOP“. Jejich přehled uvádíme:

Ročenka STOP 1996. Praha: 1997. Vaněček Ivan, Kotlíková Olga, Kotlík Petr. 79 s. ISBN 80-7080-302-9

Ročenka STOP 1997. Praha: 1998. Vaněček Ivan, Kotlíková Olga, Kotlík Petr. 88 s. ISBN 80-7080-319-3

Ročenka STOP 1998. Praha: 1999. Vaněček Ivan, Kotlíková Olga. 103 s. ISBN 80-902668-0-0

Ročenka STOP 1999. Praha: 2000. Vaněček Ivan, Kotlíková Olga. 111 s. ISBN 80-92668-2-7

Ročenka STOP 2000. Praha: 2001. Kotlíková Olga. 113 s. ISBN 80-902668-6-X

Ročenka STOP 2001. Praha: 2002. Kotlíková Olga. 151 s. ISBN 80-902668-9-4

Ročenka STOP 2002. Praha: 2003. Kotlíková Olga. 86 s. ISBN 80-86657-01-9

Ročenka STOP 2003. Praha: 2004. Kotlíková Olga. 93 s. ISBN 80-86657-03-5

Ročenka STOP 2004. Praha: 2005. Kotlíková Olga. 84 s. ISBN 80-86657-04-3

Ročenka STOP 2005. Praha: 2006. Kotlíková Olga. 80 s. ISBN 80-86657-06-X

Ročenka STOP 2006. Praha: 2007. Kotlíková Olga. 80 s. ISBN 80-86657-07-8

Ročenka STOP 2007. Praha: 2008. Kotlíková Olga. 75 s. ISBN 80-86657-09-4

Ročenka STOP 2008. Praha: 2009. Kotlíková Olga. 63 s. ISBN 978-80-86657-13-4

Ročenka STOP 2009. Praha: 2010. Kotlíková Olga. 75 s. ISBN 978-80-86657-12-7

Ročenka STOP 2010. Praha: 2011. Kotlíková Olga. 88 s. ISBN 978-80-86657-14-1

Ročenka STOP 2011. Praha: 2012. Kotlíková Olga. 84 s. ISBN 978-80-86657-15-8

Ročenka STOP 2012. Praha: 2013. Kotlíková Olga. 71 s. ISBN 978-80-86657-16-5

Knižní publikace byly zasílány jako povinné výtisky Národní knihovně a odborným knihovnám (seznam je uveden na: <http://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/doplnovani-fondu/adresy-odberatelu-pv>), tam si je lze také zapůjčit.

I. ČLENSKÁ SCHŮZE STOP V ROCE 2014

Členské schůze STOP, konané 13. ledna 2014 v zasedací místnosti NPÚ ÚOP HMP, se zúčastnilo 8 z celkového počtu 12 individuálních členů – schůze byla usnášeníschopná. Schůzi řídil dosavadní předseda výboru Petr Kotlík.

Zápis ze schůze a všechny originální dokumenty předložené na této schůzi jsou archivovány.

Členská schůze projednávala body podle rozeslaného a schváleného programu:

Volba členů statutárních orgánů pro r. 2014–2015

O. Kotlíková potvrdila svou rezignaci na funkci tajemníka i člena výboru STOP.

Pro r. 2014–2015 byli navrženi noví členové statutárních orgánů ve složení:

Výbor: Petr Kotlík (předseda), Ondřej Šefců, Pavel Fára (místopředsedové)

Revizní komise: Viktor Heidingsfeld (předseda), Pavla Rovnaníková, Ivan Vaněček (členové).

Plán činnosti STOP na rok 2014

Bylo rozhodnuto o fungování STOP s mírně redukováným rozsahem činnosti:

Semináře 2014

- Sanace budov proti nadměrné vlhkosti, 15. 5. 2014, odborný garant Pavel Fára
- Okna historických budov, 12. 6. 2014, odborný garant Ondřej Šefců
- Sanační omítky, 23. 10. 2014, odborní garanti Pavla Rovnaníková, Miloš Solář
- Technologie, které se v památkové péči neosvědčily III, 27. 11. 2014, odborní garanti Pavel Fára, Ondřej Šefců

Zpravodaj STOP, ročník 16

- Zpravodaj STOP, č. 1. Téma: Vývoj názorů na sanační omítky v průběhu let, odborný garant Pavel Fára, termín: II/III. Q. 2014
- Zpravodaj STOP, č. 2. Téma: Kámen v památkové péči, odborný garant Petr Kotlík, IV. Q. 2014

Ročenka STOP 2013, II. Q. 2014

Hospodaření STOP v roce 2014

S ohledem na probíhající změny ve společnosti byl stanoven pouze rámcový rozpočet s předpokládaným příjmem cca 550 tis. Kč.

K 31. 12. 2013 byl ukončen pracovní poměr zaměstnance STOP, financování bude řešeno pracovními dohodami, případně fakturací za konkrétní činnost.

Reorganizace a personální změny

Byly navrženy nové „kompetenční působnosti“ pro členy výboru:

Petr Kotlík (předseda) – odborný poradce pro technologickou oblast,

Ondřej Šefců (místopředseda) – odborný poradce v oblasti památkové péče,

Pavel Fára (místopředseda) – garant prací pro zajištění chodu společnosti.

Monika Najmanová byla navržena jako organizační pracovnice pro zajištění chodu společnosti.

Olga Kotlíková na schůzi předala „Soupis všech dílčích úkolů“ pro zajištění chodu společnosti i odborných akcí na základě svých 18letých zkušeností.

Změna statusu STOP

Pavel Fára a Petr Řezáč zpracovali a předložili k posouzení návrh verze nových „Stanov Společnosti pro technologie ochrany památek, zapsaný spolek.“

Vyjádření ke změnách a hlasování o předložených dokumentech

Členy statutárních orgánů a personální změny schválilo 8 individuálních členů. Plán činnosti na rok 2014 a návrh hospodaření v roce 2014 schválilo 8 individuálních členů. Znění Stanov vzali členové „na vědomí“.

II. ČLENSKÁ SCHŮZE STOP V ROCE 2014

Členské schůze členů STOP, konané 17. března 2014 v zasedací místnosti NPÚ ÚOP HMP, se zúčastnilo 10 individuálních členů – schůze byla usnášeníschopná. Schůzi řídil místopředseda výboru Pavel Fára.

Zápis ze schůze a originální dokumenty jsou archivovány.

Členská schůze projednávala body podle rozeslaného a schváleného programu:

Zpráva o hospodaření STOP v roce 2013

Předložená Zpráva o hospodaření v roce 2013, zpracovaná ke dni 31. 12. 2013, obsahovala detailní příjmové i výdajové položky. Přehled hospodaření zde uvádíme v souhrnu:

Celkové příjmy v roce 2013 činily 550 tis. Kč.

- Za hlavní činnosti – 326 tis. Kč
- Za semináře (účastnické poplatky) – 100 tis. Kč
- Z hospodářské činnosti – 42 tis. Kč
- Dotace MK ČR – 40 tis. Kč (semináře 25 tis., Zpravodaj r. 15 15 tis. Kč)
- Převod z roku 2012 – 42 tis. Kč

ORGANIZAČNÍ ZÁLEŽITOSTI STOP V ROCE 2013

Společnost musela ke konci roku 2013 projednávat t dva mimořádné body:

a) S ohledem na zrušení „Zákona č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů“ se ve smyslu znění „Zákona“ č. 89/2012 Sb.“ (s účinností od 1. ledna 2014) provádí transformace „občanských sdružení“ na „zapsaný spolek“, což znamená i změnu statusu STOP na „Společnost pro technologie ochrany památek, z. s.“.

b) Vzhledem k avizovaným personálním změnám k 31. 12. 2013 bude muset společnost řešit i obsazení novými pracovníky pro řízení chodu společnosti, organizačních garantů akcí a zvolit nového tajemníka STOP.

Obě záležitosti byly předneseny na výroční schůzi STOP v prosinci 2013, detailně však byly řešeny na dalších dvou schůzích konaných v I. čtvrtletí roku 2014, proto zde uvádíme stručné záznamy zápisů ze všech tří schůzí.

VÝROČNÍ ČLENSKÁ SCHŮZE STOP V ROCE 2013

Pravidelná „výroční“ členská schůze STOP se za účasti individuálních i přidružených členů konala 9. prosince 2013 v zasedací místnosti NPÚ ÚOP HMP, Na Perštýně 12/356, 110 00 Praha 1 – Staré Město. Zúčastnilo se jí 7 z celkového počtu 12 individuálních členů. Podle stávajících Stanov společnosti STOP, o. s. byla schůze usnášeníschopná. Schůzi řídil místopředseda STOP Ondřej Šefců.

Zápis ze schůze a všechny originální dokumenty předložené na této schůzi jsou archivovány.

Členská schůze projednávala body podle předem stanoveného, na schůzi schváleného programu:

Činnost STOP v roce 2013

Společnost zorganizovala 5 odborných seminářů a 1 exkurzi. Ve vlastní režii vydala 4 čísla čtvrtletních Zpravodajů STOP, r. 15; v březnu 2013 Ročenku STOP 2012. Ke dni konání seminářů 2013 byly vydány tištěné sborníky příspěvků i jejich elektronická verze v pdf. (Podrobněji na str. 42.)

Předběžná Zpráva o hospodaření STOP v r. 2013 (ke dni 1. 12. 2013)

Na prosincové schůzi byla předložena „Zpráva o hospodaření v roce 2013 ke dni 1. 12. 2013“, obsahující „očekávané pohledávky“ a „předpokládané výdaje“ do konce roku.

Tuto zprávu zde neuvádíme s ohledem na to, že konečný přehled hospodaření za rok 2013, zpracovaný k 31. 12. 2013, byl předložen k projednání 17. 3. 2014 na II. schůzi členů STOP – viz str. 19.

Zpráva o hospodaření STOP v roce 2012

Zpráva byla předložena s detailním rozpracováním jednotlivých příjmových i výdajových položek, zde uvádíme stručný přehled hospodaření:

Celkové příjmy v roce 2012 činily 552 tis. Kč, (dotace MK ČR 65 tis. Kč)

Celkové výdaje v roce 2012 byly 510 tis. Kč.

Stav účtu a hotovosti k 31. 12. 2012 byl 42 tis. Kč a byl převeden do r. 2013.

Vyjádření revizní komise k hospodaření STOP v r. 2012

Společnost STOP nakládala v roce 2012 s finančními prostředky podle pravidel hospodaření neziskových organizací. Finanční příspěvek z grantu MK ČR byl použit výhradně na organizování seminářů v roce 2012 (40 tis. Kč) a na vydání Zpravodaje STOP, r. 14, č. 1–4 (25 tis. Kč).

Vyjádření a hlasování o předložených dokumentech

Přehled činnosti STOP v roce 2013 a Zpráva o hospodaření STOP v r. 2012 byly schváleny 7 individuálními členy. Předběžná Zpráva o hospodaření STOP v r. 2013 k 1. 12. 2013 byla členy „vzata na vědomí“.

Organizační a personální změny ve společnosti

Informace o změnách právního statusu STOP

Na výroční schůzi byl stručně objasněn postup transformace občanského sdružení společnosti na právní formu „Společnost pro technologie ochrany památek – STOP, zapsaný spolek“. Poskytnut byl i právníkem zpracovaný pracovní dokument, který nechali vyhotovit Petr Řezáč a Pavel Fára.

Personální změny

Na schůzi se projednávaly personální změny, které byly předloženy v návrhu: Jediný zaměstnanec STOP požádal o ukončení pracovního poměru dohodou k 31. prosinci 2013. Olga Kotlíková avizovala i své rozhodnutí rezignovat na funkci tajemníka STOP (z osobních důvodů, o kterých byli členové informováni i v průběhu min. 2 minulých let). Tuto funkci zastávala od roku 1996.

Předložené návrhy vzali členové na vědomí s výhradou, že O. Kotlíková bude tajemníka STOP vykonávat do doby, než bude touto funkcí pověřena jiná osoba.

Vzhledem k nastalé situaci nebylo možné některé důležité dokumenty společnosti (plán činnosti a návrh rozpočtu na r. 2014) na schůzi projednat. Protože bylo rozhodnuto nadále v činnosti STOP pokračovat, byla na 13. ledna 2014 svolána další členská schůze, na níž budou uvedené záležitosti, včetně řešení způsobu zajištění chodu společnosti, projednávány podrobně.

Celkové výdaje v roce 2013 byly 520 tis. Kč.

- Režijní náklady na hlavní činnost – 387 tis. Kč
- Režijní výdaje za semináře – 125 tis. Kč
- Výdaje na doplňkovou činnost – 7 tis. Kč

Stav účtu v hotovosti k 31. 12. 2013 byl 31 tis. Kč.

Vyjádření revizní komise k hospodaření STOP v roce 2013

Společnost nakládala v roce 2013 s finančními prostředky podle pravidel hospodaření neziskových organizací. Finanční příspěvek z grantu MK ČR byl použit výhradně na organizování seminářů v roce 2013 a na vydání Zpravodaje STOP, r. 15, č. 1–4.

Stanovy Společnosti pro technologie ochrany památek, z. s.

Byla předložena poslední, připomínkováná verze „Stanov Společnosti pro technologie ochrany památek, z. s.“. Její úplné znění uvádíme v další kapitole.

Volba statutárních orgánů STOP

Byl předložen návrh na nové složení statutárních orgánů ve smyslu „Stanov STOP, z. s.“ s tříletou platností pro období 2014–2016 ve složení:

Výbor: Petr Kotlík (předseda), Ondřej Šefců, Pavel Fára (místopředsedové)

Revizní komise: Viktor Heidingsfeld (předseda), Pavla Rovnaníková, Ivan Vaněček (členové).

Na funkci tajemníka STOP byla navržena Monika Neumanová.

Vyjádření ke změnách a hlasování o předložených dokumentech

Členy statutárních orgánů a nového tajemníka schválilo 10 individuálních členů. Zprávu o hospodaření v r. 2013 a Stanovy STOP, z. s. schválilo 10 individuálních členů.

OBECNÉ INFORMACE

Olga Kotlíková předala v I. čtvrtletí 2014 novému tajemníkovi v elektronické verzi dokumentaci činnosti STOP 1996–2013: utříděné oficiální i pracovní dokumenty z akcí STOP, publikační výstupy v pdf, přehledy členů, databáze aj.

Aktuální kontakty na STOP

Sídlo společnosti: STOP, Valdštejské nám. 3, 118 01 Praha 1

Korespondenční adresa: STOP, Na Březince 1368, 150 00 Praha 5

Tel.: 730 850 950, e-mail: stop@volny.cz, internetová stránka: wstop.colweb.cz/

STANOVY SPOLEČNOSTI PRO TECHNOLOGIE OCHRANY PAMÁTEK – STOP, Z. S.

I. ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

1. Název spolku je Společnost pro technologie ochrany památek – STOP, z. s.
- 1.2. Společnost pro technologie ochrany památek – STOP (dále jen „spolek“) je nezávislý, zájmový, samosprávný nepolitický spolek fyzických osob a právnických osob.
- 1.3. Spolek působí na území České republiky, sídlem spolku je Praha 1, Valdštejnské náměstí 162/3.
- 1.4. Spolek je právnickou osobou.

II. ÚČEL, PŘEDMĚT ČINNOSTI A CÍLE SPOLKU

- 2.1. Hlavní činností spolku a jeho účelem je:
 - a) vytvářet prostor pro odbornou diskusi o použitelnosti jednotlivých technologií pro obnovu památek, sjednocovat požadavky památkářské a technické obce,
 - b) formulovat podmínky a omezení pro aplikaci novodobých technologií a materiálů, zkoumat možnosti využití historických technologických postupů,
 - c) systematicky zvyšovat kvalifikační úroveň svých členů účinnými formami včetně sdružování do odborných skupin (sekcí),
 - d) spolupracovat s příslušnými pracovišti památkové péče,
 - e) spolupracovat s domácími a zahraničními organizacemi příbuzného zaměření,
 - f) přednášková, konzultační, poradenská a publikační činnost, pořádání odborných konferencí a školení.
- 2.2. Vedle hlavní činnosti vyvíjí spolek též vedlejší hospodářskou činnost – výrobu, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona. Jejím účelem je podpora hlavní činnosti.

III. ČLENSTVÍ VE SPOLKU, PRÁVA A POVINNOSTI ČLENŮ

- 3.1. V souladu s občanským zákoníkem je členství ve spolku různého druhu. Členskou základnu společnosti tvoří individuální a přidružení členové.

3.2. Individuální členství

- 3.2.1. Individuálním členem může být pouze fyzická osoba.
- 3.2.2. Individuální členství vzniká schválením členskou schůzí.

- 3.2.3. Individuální členství zaniká písemným oznámením člena o vystoupení, vyloučením člena, neplacením členských příspěvků, úmrtím. Důvodem vyloučení člena může být jen jednání poškozující poslání a činnost spolku nebo jeho dobré jméno, včetně pravomocného odsouzení pro úmyslný trestný čin nebo úpadek individuálního člena. Předchozí výzva k nápravě se pro platné vyloučení individuálního člena nevyžaduje; to nebrání členské schůzi, aby před vyloučením k výzvě k nápravě přistoupila.

3.2.4. Práva individuálního člena:

- a) využít výhody, vyplývající z členství ve spolku,
- b) požadovat na orgánech spolku odbornou poradenskou a konzultační pomoc,
- c) podávat návrhy, připomínky a stížnosti a obracet se s dotazy na orgány spolku,
- d) hlasovat na členské schůzi, volit a být volen do orgánů spolku a pracovat v některé odborné skupině.

3.2.5. Povinnosti individuálního člena:

- a) hájit zájmy a poslání spolku,
- b) dodržovat stanovy spolku,
- c) podílet se na činnosti spolku,
- d) platit členské příspěvky včas a ve stanovené výši,
- e) řádně vykonávat funkce, do kterých byl zvolen nebo jmenován.

3.3. Přidružené členství (členství právnických osob)

- 3.3.1. Přidruženým členem může být každá právnická, v odůvodněném případě i fyzická osoba, působící v České republice nebo i v zahraničí, jejíž činnost je slučitelná s posláním spolku a s právním řádem ČR.
- 3.3.2. Přidružené členství se sjednává s výborem spolku na dobu určitou – zpravidla na 1 rok, za dohodnutých podmínek a dohodnutý členský příspěvek a případné zápisné. Po skončení období může být opět obnoveno, nedejde-li k automatickému prodloužení členství o 1 rok na základě smlouvy o přidruženém členství. Členství vzniká na základě uzavření smlouvy mezi výborem spolku a přidruženým členem.
- 3.3.3. Přidružené členství zaniká před termínem daným smlouvou: písemným oznámením člena o vystoupení ze spolku, vyloučením člena, neplacením členských příspěvků (včetně zápisného a poplatku za informační servis) nebo zánikem právnické osoby, jež je přidruženým členem spolku. Důvodem vyloučení může být jen jednání poškozující poslání a činnost spolku nebo jeho dobré jméno, včetně pravomocného odsouzení pro úmyslný trestný čin nebo úpadek přidruženého člena. Předchozí výzva k nápravě se pro platné vyloučení přidruženého člena nevyžaduje; to nebrání členské schůzi, aby před vyloučením k výzvě k nápravě přistoupila.

3.3.4. Práva přidruženého člena v rámci rozsahu uzavřených dohod s výborem spolku:

- a) získávat od spolku informace, stanoviska, posudky, expertizy, odborné publikace a využívat dalších poznatků,
- b) získávat informace o akcích spolku i o akcích partnerských organizací v zahraničí,
- c) předkládat návrhy na uspořádání odborných akcí,
- d) získávat pomoc při řešení otázek, odborně příslušejících spolku,
- e) využívat zkušeností, poznatků a materiálů, získaných z mezinárodních styků spolku,
- f) účastnit se členské schůze s hlasem poradním, ke kterému se pak ve smyslu § 252 odst. 2 NOZ při hlasování na členské schůzi a při posuzování usnášenischopnosti nepřihlíží.

3.3.5. Povinnosti přidruženého člena:

- a) dodržovat stanovy spolku, uhradit sjednaný členský příspěvek, případně i zápisné včas a ve stanovené výši,
- b) přispívat k uskutečnění odborných akcí, pořádaných ve spolupráci se spolkem,
- c) uhradit poplatek za sjednaný informační servis včas a ve stanovené výši.

IV. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA SPOLKU

4.1. Orgány spolku jsou:

- a) členská schůze (konference),
- b) výbor spolku,
- c) revizní komise,
- d) sekretariát spolku.

4.2. Členská schůze

4.2.1. Členská schůze je nejvyšším orgánem spolku. Do působnosti členské schůze náleží:

- a) volit jednotlivé členy výboru spolku a revizní komise na dobu 3 let,
- b) odvolávat jednotlivé členy výboru spolku a revizní komise,
- c) v souladu se zájmy členů spolku stanovit hlavní úkoly pro dané období,
- d) rozhodovat o struktuře, složení a vedení svých odborných kolektivů,
- e) projednávat a schvalovat výsledek hospodaření, rozpočet, zprávy o činnosti a hospodaření, zprávy revizní komise,
- f) rozhodovat o přijetí a vyloučení členů spolku,
- g) rozhodovat o změnách stanov, zrušení spolku s likvidací nebo o jeho přeměně.

4.2.2. Členskou schůzi k zasedání svolává výbor spolku nejméně jedenkrát do roka.

4.2.3. Výbor spolku svolá zasedání členské schůze z podnětu alespoň třetiny individuálních členů spolku nebo revizní komise spolku. Nesvolá-li výbor spolku zasedání členské schůze do třiceti dnů od doručení podnětu, může ten, kdo podnět podal, svolat zasedání schůze na náklady spolku sám.

4.2.4. Zasedání členské schůze se svolá 15 dnů před jeho konáním; v případě rozhodování členské schůze o změně stanov, zrušení spolku s likvidací a přeměně spolku 30 dnů před jeho konáním. Z pozvánky musí být zřejmé místo, čas a pořad zasedání. Pozvánku všem členům je možné zaslat/uveřejnit dálkovým přístupem, poštou, elektronickým či jinými technickými prostředky (e-mail, SMS aj.) Bez splnění těchto požadavků na svolání členské schůze se členská schůze může konat tehdy, souhlasí-li s tím všichni její individuální členové. Z pozvánky musí být zřejmé místo, čas a pořad zasedání.

4.2.5. Místo a čas zasedání se určí tak, aby co nejméně omezovaly možnost členů se ho účastnit.

4.2.6. Kdo zasedání svolal, může je odvolat nebo odložit stejným způsobem, jakým bylo svoláno. Stane-li se tak méně než týden před oznámeným datem zasedání, nahradí spolek členům, kteří se na zasedání dostavili podle pozvánky, účelně vynaložené náklady.

4.2.7. Je-li zasedání svoláno podle článku 4.2.3, může být odvoláno či odloženo jen na návrh nebo se souhlasem toho, kdo k němu dal podnět.

4.2.8. Je-li zasedání svoláno podle 4.2.3, může být pořad zasedání proti návrhu uvedenému v podnětu změněn jen se souhlasem toho, kdo podnět podal.

4.2.9. Každý člen je oprávněn účastnit se zasedání a požadovat i dostat na něm vysvětlení záležitostí spolku (tzv. právo na vysvětlení), vztahuje-li se požadované vysvětlení k předmětu zasedání členské schůze. Požaduje-li člen na zasedání sdělení o skutečnostech, které zákon uveřejnit zakazuje, nebo jejichž prozrazení by spolku způsobilo vážnou újmu, nelze mu je poskytnout.

4.2.10. Členská schůze je usnášenischopná, je-li přítomna alespoň polovina jejích individuálních členů. Na členské schůzi hlasují pouze přítomní individuální členové. Každý individuální člen má jeden hlas. Kromě rozhodnutí o změně stanov, zrušení spolku s likvidací a přeměně spolku stačí k přijetí rozhodnutí většina hlasů přítomných členů v době usnášení. K rozhodnutí o změně stanov, zrušení spolku s likvidací a přeměně spolku je zapotřebí nejméně dvoutřetinová většina hlasů přítomných individuálních členů.

- 4.2.11. Není-li členská schůze na svém zasedání schopna unášet se, může výbor spolku nebo ten, kdo původní zasedání svolal, svolat novou pozvánkou ve lhůtě 15 dnů od předchozího zasedání členskou schůzi na náhradní zasedání. Z pozvánky musí být zřejmé, že se jedná o náhradní zasedání členské schůze. Náhradní zasedání členské schůze se musí konat nejpozději do 6 týdnů ode dne, na který bylo zasedání členské schůze předtím svoláno. Na náhradním zasedání může členská schůze jednat jen o záležitostech zařazených na pořad předchozího zasedání. Usnesení může přijmout za účasti libovolného počtu členů.
- 4.2.12. Kdo zasedání zahájí, ověří, zda je členská schůze schopna se usnášet. Poté zajistí volbu předsedy a případně i dalších činovníků (zapisovatel, ověřovatel, ...).
- 4.2.13. Předseda vede zasedání tak, jak byl jeho pořad ohlášen, ledaže se členská schůze usnese na předčasném ukončení zasedání. Záležitost, která nebyla zařazena na pořad zasedání při jeho ohlášení, lze rozhodnout jen za účasti a se souhlasem všech individuálních členů spolku.
- 4.2.14. Výbor spolku zajistí vyhotovení zápisu ze zasedání do třiceti dnů od jejího ukončení. Není-li to možné, vyhotoví zápis ten, kdo zasedání předsedal nebo koho tím pověřila členská schůze. Ze zápisu musí být patrné, kdo zasedání svolal a jak, kdy se konalo, kdo je zahájil, kdo mu předsedal, jaké případně další činovníky členská schůze zvolila, jaká usnesení přijala a kdy byl zápis vyhotoven. Každý člen spolku může nahlížet do zápisu ze zasedání v sídle spolku.
- 4.2.15. Členská schůze může rozhodovat mimo zasedání (per rollam) v písemné formě nebo elektronickou poštou (e-mailem). Návrh usnesení zašle osoba oprávněná ke svolání členské schůze (nejčastěji půjde o výbor spolku) všem členům (individuálním i přidruženým) na emailové adresy nebo poštovní adresy, které k tomu účelu nahlásili na sekretariátu spolku.
- 4.2.16. Návrh usnesení obsahuje:
- a) text navrhovaného usnesení a jeho zdůvodnění;
 - b) případně podklady potřebné pro jeho přijetí;
 - c) adresu osoby oprávněné ke svolání členské schůze (poštovní nebo e-mailovou), na kterou je třeba vyjádření doručit;
 - d) lhůtu pro doručení vyjádření individuálního člena (nejméně však sedm kalendářních dnů); pro začátek jejího běhu je rozhodné doručení návrhu individuálnímu členu spolku.
- 4.2.17. Nedoručí-li individuální člen ve lhůtě určené v návrhu osobě oprávněné ke svolání členské schůze souhlas s návrhem usnesení, platí, že s návrhem nesouhlasí.

- 4.2.18. Rozhodnutí je přijato, jakmile dojde ve stanovené lhůtě ke kladnému vyjádření posledního individuálního člena, kterým bylo dosaženo potřebné většiny. Rozhodná většina se pro účely hlasování per rollam počítá z celkového počtu individuálních členů.
- 4.2.19. Výsledek rozhodování, včetně dne jeho přijetí, oznámí spolek nebo osoba, která hlasování per rollam vyvolala, neprodleně všem členům spolku (individuálním i přidruženým), a to postupem pro svolání členské schůze (bod 4.2.4).
- 4.2.20. Výsledek rozhodování per rollam, včetně znění přijatého usnesení, bude písemně zaznamenán v zápisu z nejbližšího zasedání členské schůze. Bod 4.2.14 se použije přiměřeně.
- 4.2.21. Rozhodovat per rollam nelze o změnách stanov, zrušení spolku s likvidací nebo o jeho přeměně, členech orgánů spolku, jakož i o rozpočtu spolku.
- 4.3. Výbor spolku**
- 4.3.1. Výbor spolku je kolektivním statutárním orgánem spolku. Za svou činnost odpovídá členské schůzi. Výbor zasedá podle potřeby.
- 4.3.2. Výbor spolku má 3 členy. Funkční období členů výboru je tříleté. Členové výboru volí ze svého středu předsedu spolku, který řídí činnost výboru, a dva místopředsedy, kteří jej zastupují.
- 4.3.3. Každý člen výboru zastupuje spolek navenek samostatně.
- 4.3.4. Výbor spolku též přijímá přihlášky nových individuálních členů a předkládá návrhy na jejich přijetí. Výbor uzavírá za spolek smlouvy o přidruženém členství.
- 4.3.5. Výbor spolku jmenuje a odvolává tajemníka spolku, který dle pokynů členů výboru řídí sekretariát spolku.
- 4.4. Revizní komise spolku**
- 4.4.1. Revizní komise je kontrolním a revizním orgánem spolku. Za svou činnost odpovídá členské schůzi. Komise zasedá podle potřeby, nejméně jedenkrát do roka.
- 4.4.2. Revizní komise dohlíží, jsou-li záležitosti spolku řádně vedeny a vykonává-li spolek činnost v souladu se stanovami a právními předpisy; tato kontrolní činnost zahrnuje rovněž kontrolu dodržování usnesení členské schůze a hospodaření spolku.
- 4.4.3. Revizní komise má právo kontrolovat činnost všech orgánů spolku s výjimkou členské schůze spolku. Svá stanoviska předkládá výboru spolku a členské schůzi. Revizní komise má 3 členy. Členové revizní komise volí ze svého středu předsedu, který řídí její činnost.
- 4.4.4. Členství v revizní komisi je tříleté a není slučitelné s členstvím ve výboru spolku ani s funkcí likvidátora.

4.5. Sekretariát spolku

4.5.1. Sekretariát spolku je operativním orgánem spolku, který zabezpečuje běžné práce organizační a výkonné povahy. Je podřízen výboru spolku. Jeho činnost přímo řídí tajemník spolku, který je jmenován a odvoláván výborem spolku.

V. HOSPODAŘENÍ SPOLKU

5.1. Spolek hospodaří se svým majetkem a do jeho výše odpovídá za své závazky.

5.2. Členové spolku neručí za jeho dluhy.

5.3. Hospodaření s majetkem spolku se řídí obecně závaznými právními předpisy; spolek nakládá s majetkem v souladu se zájmy svých členů a to v rámci svého odborného zaměření.

5.4. Hospodaření spolku se řídí rozpočtem, který na období kalendářního roku navrhuje výbor spolku a schvaluje členská schůze.

5.5. Příjmy spolku jsou zejména:

- a) členské příspěvky, zápisné, poplatky za informační servis;
- b) příjmy z vlastní odborné činnosti;
- c) dotace, subvence a dary;
- d) příjmy z vedlejší hospodářské činnosti.

VI. ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY

5.1. Výši zápisného, členských příspěvků individuálních i přidružených členů a výši poplatků za informační servis včetně způsobu a termínu jejich úhrady (splatnosti) stanovuje každoročně členská schůze spolku na základě návrhu výboru spolku a s ohledem na roční plán práce.

5.2. Při zániku členství ve spolku během kalendářního roku se vybrané příspěvky nevracejí.

VII. SEZNAM ČLENŮ

7.1. Spolek vede seznam svých členů, a to samostatně pro individuální členy a pro přidružené členy. Tajemník spolku určený výborem zapíše individuálního člena do seznamu členů neprodleně po schválení členskou schůzí a po registraci u výboru spolku. Výmaz individuálního člena ze seznamu členů provede neprodleně po potvrzení výborem spolku, že členství zaniklo. Tajemník spolku zapíše přidruženého člena do seznamu členů neprodleně po podpisu smlouvy o přidruženém členství a registraci výborem spolku. Výmaz přidruženého člena ze seznamu členů provede neprodleně po potvrzení výborem spolku, že členství zaniklo.

7.2. Seznam členů je přístupný k nahlédnutí stávajícím a bývalým členům spolku v sekretariátu spolku. Ostatním osobám je seznam členů přístupný k nahlédnutí po předchozím souhlasu výboru spolku. Výše uvedené nebrání spolku, aby seznam svých současných i bývalých členů zpřístupnil na svých internetových stránkách, jsou-li zřízeny a udělí-li k tomu člen spolku svůj souhlas.

VIII. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

8.1. Tyto stanovy mohou být změněny pouze usnesením členské schůze nejméně dvouřetinovou většinou hlasů všech individuálních členů.

8.2. Spolek vznikl před účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Spolek se změnou těchto stanov přizpůsobuje *ex lege* transformaci (§ 3045 občanského zákoníku) ze své původní právní formy občanského sdružení na právní formu spolku.

8.3. Tyto stanovy se řídí a jsou vykládány podle platných ustanovení českého právního řádu. Vztahy těmito stanovami neupravené se řídí ustanoveními občanského zákoníku a dalšími obecně závaznými právními předpisy České republiky.

V Praze, dne 17. března 2014

za výbor spolku: doc. Ing. Petr Kotlík, CSc., předseda výboru STOP

Ing. arch. Ondřej Šefců, místopředseda výboru STOP

Ing. Pavel Fára, místopředseda výboru STOP

INDIVIDUÁLNÍ ČLENSTVÍ STOP

Složení individuálních členů se měnilo minimálně: členství bylo ukončeno jedním případem (J. Kysilková – pobyt v zahraničí), schválena byla rezignace V. Lásky a A. Schuberta z důvodu jejich pracovního vytížení). Přijati byli tři noví členové – P. Rovnaníková (1997), P. Jakoubek (2006), M. Solař (2012).

Individuální členové organizačně zajišťovali běžný chod i odbornou činnost, byli odbornými garanty většiny akcí; v přehledu uvádíme i podíl na činnosti STOP .

Ing. Pavel Fára

Absolvent stavební fakulty ČVUT, Praha (1986), obor tepelně vlhkostní analýza konstrukcí. Zaměstnan v SÚRPMO Praha (1986–1991). V roce 1992 založil projekční ateliér CUBUS, s. r. o. zaměřený na rekonstrukce staveb. Specializuje se na problematiku technologií povrchové ochrany staveb a sanaci objektů z hlediska vlhkosti, v tomto oboru publikoval řadu odborných příspěvků. Autorizovaný inženýr pro obor pozemní stavby. Zakládající člen STOP, v letech 1996 až 2013 místopředseda výboru společnosti STOP.

Činnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zájmové „okruhy“: Koncepční práce, projektování sanace vlhkosti staveb. Odborný garant 23 „Průzkumů materiálů a technologií“ 18 seminářů a 3 Zpravodajů STOP. Přednášející na 24 akcích STOP, autor 31 příspěvků do publikací vč. článků k „průzkumům“. Autor knihy „Sanace vlhkého zdiva“ (STOP, 2003).

Ing. Viktor Heidingsfeld, CSc.

Absolvent VŠCHT Praha (1961), kandidátskou práci obhájil na katedře polymerů VŠCHT (1965). Absolvoval postgraduální stáž na Technické universitě v Delftu, studijní pobyt na Koperníkově universitě v Toruni a kurz konzervování kamene ICCROM a UNESCO. Pracoval ve VÚMCH Brno, v r. 1974–2005 na ÚCHTRP VŠCHT Praha. Autor řady prací zabývajících se impregnací a zpevněním porézních materiálů. Spoluautor knih „Chemie v práci konzervátora a restaurátora,“ (1987), „Chemistry in the Care of Monuments“ (1989), „Braunův Betlém“ (1999), skript „Stavební materiály historických objektů“ (1999). Zakládající člen STOP, v letech 1996 až 2013 předseda revizní komise.

Činnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zájmové okruhy“: Technologie povrchových úprav, zpevňovače. Odborný garant 15 „Průzkumů materiálů a technologií“ 5 odborných setkání a 2 výukových kurzů, 1 Zpravodaje STOP . Přednášející na 16 akcích STOP, autor 21 příspěvků do publikací vč. článků k „průzkumům“. Spoluautor knihy „Vápno“ (STOP, 2001).

Ing. Pavel Jakoubek

Absolvent Stavební fakulty ČVUT Praha, obor pozemní stavby (1978). Pracoval jako projektant v SÚRPMO Praha. Od roku 1991 se jako člen Architektonického ateliéru Pavla Kupky podílel na obnovách a rehabilitacích pražských památkových staveb (palác Lichtenštejnský, Hartigovský, Toskánský, Nostický aj.), od roku 2007 se ve spolupráci s ateliérem Studio Acht věnoval např. opravám Letohrádku Pražského hradu, fasád Černínského paláce, Národního muzea aj. Zkušenosti z projekční a realizační praxe ho vedou k vnímání technologických otázek v širších souvislostech spolu s hledisky památkové ochrany, architektonickými a obecně projekčními i realizátorskými. Věnuje se především problematice obnovy a sanace historických podlah, zdíva, omítek, dřevěných stropů či krovů. Člen STOP od r. 2006.

Činnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zájmové „okruhy“: Projektování obnovy a sanace zdíva, omítek, podlah, stropů a krovů památkových objektů aj.

Odborný garant 2 „Průzkumů materiálů a technologií“, 2 seminářů a 1 Zpravodaje STOP. Přednášející na 10 akcích STOP, autor 13 příspěvků do publikací STOP vč. článků k „průzkumům“. Iniciátor akce „Rozvláknování dřeva“.

Pavel Jerie

Studoval fakultu architektury ČVUT, později externě při zaměstnání Dějiny umění na Filosofické fakultě UK. Od roku 1969 byl zaměstnancem SÚPPOP v Praze, do r. 2002 byl ve funkci odborného náměstka SÚPP, po reorganizaci památkových ústavů se stal v Národním památkovém ústavu, ústředním pracovišti zástupcem hlavního konzervátora. V letech 2007 až 2008 zastával funkci generálního ředitele Národního památkového ústavu, nyní pracuje jako vedoucí odboru péče o památkový fond. Prováděl památkový dohled nad významnými památkovými objekty, jako např.: Tylovo divadlo, Dům umělců (Rudolfinum), Obecní dům v Praze, zámek a zámecké divadlo v Českém Krumlově, Poutní kostel svatého Jana Nepomuckého na Zelené Hoře, Chrám svaté Barbory v Kutné Hoře a mnoha jiných. Zakládající člen STOP.

Činnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zájmové okruhy“: Památkářský dohled nad obnovou památkových objektů a technologiemi obnovy památek – sanacemi zdíva, povrchovými úpravami omítek, obnovou interiérů aj.

Odborný garant 1 „Průzkumu materiálů a technologií“, odborný garant 3 seminářů a 1 exkurze. Přednášející na 5 akcích STOP, autor 6 příspěvků do publikací STOP vč. článků k „průzkumům“.

Doc. Ing. Petr Kotlík, CSc.

Absolvent VŠCHT Praha v oboru technologie polymerů (1969). Kandidátskou práci obhájil na VŠCHT Praha (1976), habilitoval v oboru technologie makromolekulárních látek v roce 2003. V roce 1976 absolvoval v Itálii kurz ICCROM a UNESCO „Konzervace kamene“. V letech 1993–2009 vedoucí Ústavu chemické technologie restaurování památek VŠCHT Praha. Autor a spoluautor řady publikací a výzkumných zpráv z oboru aplikace polymerů, zejména při ochraně památkových objektů, spoluautor knih „Chemie v práci konzervátora a restaurátora“ (1987), „Chemistry in the Care of Monuments“ (1989), Braunův Betlém (1999), skript „Stavební materiály historických objektů“ (1999). Zakládající člen STOP, v letech 1996 až 2013 předseda výboru STOP.

Činnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zájmové okruhy“: Koncepční práce, technologie ochrany stavebních památek – přírodní kámen, polymerní látky aj.

Odborný garant 38 „Průzkumu materiálů a technologií“, 75 odborných setkání a 2 výukových kurzů. Přenášející na 57 akcích STOP, autor 91 příspěvků do publikací STOP vč. článků k „průzkumům“, zpravodajů STOP a všech úvodních příspěvků do sborníků i zpravodajů. Šéfredaktor 15 ročníků Zpravodaje STOP, spoluautor knih „Opuka“ (STOP, 2000) a „Vápno“ (STOP, 2001).

Ing. Olga Kotlíková

Absolventka VŠCHT Praha, FOT, obor makromolekulární chemie (1969). Pracovala jako výzkumný pracovník ve SVÚM Praha, výzkumně vývojový pracovník v Baterii Slaný, vedoucí oddělení ochrany knihovnických fondů v NK, krátce na Stavební fakultě ČVUT a jako technolog ve Stavební chemii Slaný. Spoluautorka 2 odborných publikací o polymerních materiálech a autorka několika výzkumných zpráv z oboru elektrochemických zdrojů. V letech 1996 až 2013 členka výboru STOP a tajemník společnosti.

Činnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zájmové okruhy“: Organizační, metodické a grafické práce.

Vedení a zabezpečení chodu společnosti v letech 1996–2013, autorka schémat pro zajištění odborných akcí, zapisovatelka schůzí a workshopů STOP. Odborná garantka 1 workshopu a 1 „Průzkumu materiálů a technologií“ – zpracovatel databází výrobků a technologií vč. grafických úprav pro jejich 60 publikačních výstupů STOP a 40 v odborných časopisech. Organizační garant 98 odborných seminářů a setkání. Editorka 98 sborníků seminářů, 14 Ročenek STOP a 7 monografií. Členka redakční rady 15 ročníků Zpravodajů STOP, autorka a korektorka grafického zpracování jejich 56 čísel.

Prof. RNDr. Pavla Rovnaníková, CSc.

Absolventka Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, obor anorganická chemie. Od roku 1970 pracuje na Fakultě stavební VUT v Brně, v současnosti je pověřena vedením Ústavu chemie. Kandidátskou práci obhájila v roce 1981 v oboru Nauka o nekovových materiálech a stavebních hmotách, habilitovala se v oboru Materiálové inženýrství (1992). V roce 2004 byla jmenována profesorkou pro obor Fyzikální a stavebně materiálové inženýrství. Je autorkou nebo spoluautorkou více než 400 vědeckých a odborných publikací v domácích i mezinárodních časopisech a sbornících seminářů a konferencí, 6 odborných knih a monografií. Nyní se věnuje především historickým pojmům, degradaci stavebních materiálů a ekologické stránce stavebních materiálů. Od roku 1990 byla řešitelkou nebo spoluřešitelkou 28 grantových projektů. Členka STOP od r. 1997, v letech 1997 až 2013 členka revizní komise STOP.

Činnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zájmové okruhy“: Technologie stavebních materiálů – maltové směsi, omítky, geopolymery aj.

Odborná garantka 4 „Průzkumů materiálů a technologií“, 5 seminářů a odborných setkání, 1 workshopu a 1 Zpravodaje STOP. Přednášející na 7 akcích STOP, autorka 15 příspěvků do publikací STOP, vč. článků k „průzkumům“. Autorka knihy „Omítky“ (STOP, 2002), spoluautorka knihy „Vápno“ (STOP, 2001).

Ing. Petr Řezáč

Absolvent stavební fakulty ČVUT (1989), obor konstrukcí pozemních staveb. Po roční stáži na fakultě nastoupil do SÚRPMO Praha. V letech 1991–1993 pracoval v zastoupení firmy Terranova Industrie, s. r. o. jako vedoucí obchodního střediska, od roku 1993 pracoval v projekčním ateliéru. V roce 2003 ukončil studium MBA na Prague International Business School. Od roku 2006 je ředitelem pro strategii a specifické projekty v Metrostav Development a.s.. V posledních letech se specializuje na problematiku PPP projektů – partnerství soukromého a veřejného sektoru, je členem řídicího výboru Asociace PPP. Zakládající člen STOP.

Činnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zájmové okruhy“: Projektant – technologie obnovy zdiva, problematika sanačních omítek aj.

Odborný garant 2 „Průzkumů materiálů a technologií“ a 1 semináře. Přednášející na 1 semináři, autor 3 příspěvků do publikací STOP, vč. článků k „průzkumům“. Zpracovatel podkladů pro právní dokumenty společnosti, koncepční práce na činnosti STOP. Zakládající člen STOP.

Ing. arch. Miloš Solarř

Absolvent Fakulty architektury řVUT Praha (1987). Po řkole nastoupil do Prařského řtřediska řUPPOP. Od roku 1998 je specialistou řstředního pracoviřte Národního památkového řstavu v Praze (nyní GŘ NP). V rámci akreditovaného předmětu historie – pamtkov pře působí na Slezsk univerzitu v Opavě. Pracoval jako referent pamtkov pře pro Malou Stranu a Hradřany, ve stejn funkci se podílel na obnově řady významných památek, např. exteriéru chrmu sv. Mikuláše na Mal Straně nebo vily Tugendhat. Spoluautor metodik „Pře o střechy historických budov“ (II. vydání 2003), „Obnova okenních vpln a výkladců“ (2010) a 3. dílu publikace „Pře o architektonick dědictví“. V oblasti pře o architektonick dědictví publikoval desítky odborných řlnk. Je řlenem ICOMOS, WTA CZ, SPPPP a Klubu „Za Starou Prahu“. řlen STOP od r. 2012.

řinnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zjmov okruhy“: Pamtkrřsk dohled nad obnovou stavebních památek, posuzování technologií povrchových uprav omítek, fasádních nátěrů aj.

Odborn garant 3 seminr a odborných setkání. Pednřejc na 12 akcích STOP, autor přispěvků do 14 publikaci STOP. Pednřejc na 2 výukových kurzech.

Ing. arch. Ondřej řefc

Absolvent fakulty architektury řVUT Praha, obor architektura a řzemn plánování. Od roku 1983 působil jako odborn pracovník řUPPOP. V 80. letech pracoval na regeneraci městských památkových rezervaci (Tábor, Jindřichův Hradec, Třeboř, Slavonice, řesk Budějovice, Prachatice). V 90. letech jako pracovník řUPP (později NP řP) prováděl pamtkov dohled při obnově paláců pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu řesk republiky, Valdřtejsnskho paláce pro Senát řR, dle pracoval na obnově Staronov synagógy, Klementina, paláce Kinských pro Národní galerii, zámku Kratochvíle, hradu Křivoklát, hradu ve Strakoniciích, obnově Karlova mostu atd. Od roku 2013 je ředitelem NP řOP hlavního města Praha. řlen STOP od r. 1996, v letech 1996 ař 2013 místopředseda výboru spoleřnosti STOP.

řinnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zjmov okruhy“: Koncepn práce, pamtkrřsk dohled nad obnovou památek a posuzováním technologických postupů v pamtkov praxi.

Odborn garant 35 seminr, odborných setkání (vř. 10 „Setkání na Křivoklátě“ a 2 výukových kurzů. Pednřejc na 44 seminrch, moderátor 110 akci STOP. Autor 40 přispěvků do publikaci STOP. Autor loga STOP a kreseb publikovnch ve sbornících a Rořenkch STOP. „Iniciátor“ mnoha experimentů STOP na hradě Křivoklát.

Ing. Eva řimnkov

Absolventka VřSHT Praha (1959), od roku 1964 působila na katedře polymerů VřSHT, v letech 1974–1998 v řstavu chemick technologie restaurování památek VřSHT Praha. Autorka prací zabývajících se pouřitm polymerů při zpevřovn dřeva, spoluautorka knihy „Chemie v práci konzervátora a restaurátora“ (1987), „Chemistry in the Care of Monuments“ (1988) a učebního textu VřSHT „Pigmenty, barviva a metody jejich aplikace“ (1993). řlenka STOP od roku 1996.

řinnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zjmov „okruhy“: Pořkozen, ochrana a sanace vlhkého a biologicky napadeného dřeva.

Odborn garantka 9 „Přzkum materiálů a technologií“, 2 seminr a odborných setkání (vř. setkání o „Rozvlkřnovn dřeva“). Pednřejc na 3 akcích STOP, autorka 12 přispěvků do publikaci STOP vř. řlnk k „přzkumm“. Spoluautorka monografií „Pigmenty“ (STOP, I. vydání 1999; II. vydání 2008) a „Dřevo“, (STOP, I. vydání 2000; II. vydání 2008).

Ing. Ivan Vaneřek, CSc.

Absolvent VřSHT Praha, kandidátskou prací obhájil v r. 1990 na katedře polymerů. V letech 1989–1994 pracoval jako vdeck pracovník ve Státních restaurátorských ateliérech a ve Státním řstavu pamtkov pře, v letech 1994–1999 působil jako odborn asistent na řstavu chemick technologie restaurování památek VřSHT Praha. Od roku 1999 pracuje jako vedoucí laboratoře spoleřnosti Baumit, spol. s. r. o. Soudní znalec technologie restaurování, odborník v oblasti fasádních nátěrových hmot. Spoluautor knihy „Braunův Betlém“ (1999), skript „Stavební materiály historických objektů (1999). Zakládající řlen STOP, v letech 1996 ař 2013 řlen revizní komise STOP.

řinnost na akcích STOP v letech 1996–2013

Hlavní „zjmov „okruhy“: Technolog – pořkozen, sanace a ochrana fasád.

Odborn garant 8 „Přzkum materiálů a technologií“, 11 seminr a odborných setkání, 1 Zpravodaje STOP a 3 kurzů. Pednřejc na 14 akcích STOP, autor 24 přispěvků do publikaci STOP, vř. řlnk k „přzkumm“. „Iniciátor“ a odborn garant experimentů „Přirozen stárnutí fasádních nátěrů“ a „Biozneřiřtn fasád“. V letech 1996 ař 2001 řlen redakn rady Zpravodaje STOP, editr 3 jeho rořnk, autor grafického zpracování 10 řiseb řasopisu (vř. nultého). Do roku 1999 editr sborníků seminr STOP. Autor knihy „Nstnn malby“ (STOP, 2000), spoluautor knihy „Vápno“ (STOP, 2001).

PŘIDRUŽENÉ ČLENSTVÍ STOP

Přidružené členství ve smyslu „Stanov Společnosti pro technologie ochrany památek, o. s.“ nabízel STOP už od roku 1996. Nové „Smlouvy o přidruženém členství“ se do roku 2013 uzavíraly každým rokem, podpisem obou stran se stvrzoval i souhlas s podmínkami členství, které byly obsaženy v „Příloze č. 1“.

„Informační servis“ s přehledem poskytovaných služeb v daném roce a uvedeným v „Dodatku“, obsahoval např. tyto položky: početně neomezený vstup zdarma na odborné semináře a odborná setkání, zaslání ročních publikačních výstupů (tištěných i jejich elektronických verzí) ze všech odborných akcí STOP, Ročenky STOP, zápisů a „Závěrů“ z workshopů a výročních členských schůzí. Poskytoval i možnost 30 % slev na zakoupení monografií a starších výtisků publikací. Od r. 2010 byla nabízena i možnost bezplatné prezentace přidružených členů na seminářích nebo inzerce ve Zpravodaji STOP.

Přidružení členové platili roční členský příspěvek 500,- Kč; jednorázové zápisné 500,- Kč platili jen noví členové. Výše poplatku za „Informační servis“ byla odstupňována podle „zaměření“ společnosti, např.: typ A – ústavy, muzea, odborné školy; typ B – projekční kanceláře; typ C – obchodní a výrobní společnosti; typ D – fyzické osoby.

Finanční příjem od přidružených členů získaný za služby „Informačního servisu“ tvoří nemalou část příjmů společnosti a výrazně napomáhá k zajištění jejího chodu. Za Národní památkový ústav uzavřelo smlouvu a provedlo „smluvní“ finanční vyrovnání Generální ředitelství NPÚ jednorázově. „Informační servis“ poskytoval STOP i v roce 2013 všem odborným pracovištím NPÚ.

Skladba přidružených členů se (i vzhledem k možnosti uzavírat roční smlouvy) v průběhu let mírně měnila; někteří členové „zohledňovali“ témata ročních akcí. Hodně našich přidružených členů však považuje činnost STOP za tak prospěšnou, že ji podporuje nepřetržitě už od roku 1996.

V roce 2013 bylo uzavřeno celkem 42 „Smluv o přidruženém členství“, z toho 29 typu A (vč. 15 NPÚ), 11 typu B a C a 2 typu D.

Na akcích STOP se podílelo během 18 let na 350 přidružených členů (z toho cca 280 pracovníků z NPÚ) a desítky pracovníků muzeí, odborných škol, výzkumných ústavů i zástupců různých výrobních společností. Přidružení členové tak pomohli zajišťovat nejen odbornou úroveň akcí, ale přispívali i k prohloubení vzájemné komunikace mezi pracovníky různých profesí.

Spolupráce s přidruženými členy si velmi vážíme a i tímto způsobem jim za ni děkujeme.

PŘEHLED PŘIDRUŽENÝCH ČLENŮ STOP V ROCE 2013

Více informací o přidružených členech lze najít na jejich webových stránkách. Kontakty a údaje o všech pracovištích NPÚ ČR doporučujeme (i s ohledem na příp. změny) vyhledávat na <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pracoviste-npu/>

AQUA obnova staveb s. r. o.

Kmochova 8, 150 00 Praha
Tel.: 257 312 636, 257 310 271
jan.barta@aquabarta.cz, www.aquabarta.cz

Baumit, spol. s r. o.

Průmyslová 1841, 250 01 Brandýs n. Labem
Tel.: 326 900 400, 326 900 402
baumit@baumit.cz, www.baumit.cz

Biskupství brněnské

Petrov 8, 601 43 Brno
Tel.: 533 033 111, 543 235 030
brno@biskupstvi.cz, www.biskupstvi.cz

Cech malířů a lakýrníků ČR

Učňovská 1, 190 00 Praha 9
Tel.: 266 106 572, 774 339 905
info@cechmal.cz, www.cechmal.cz

Centrum technológie obnovy pamiatok, Slovenská technická univerzita

Radlinského 11, 813 68 Bratislava – Slovensko
Tel: +421 0917 669 198
oto.makys@stuba.sk, www.stuba.sk

CUBUS, s. r. o.

Pomořanská 483, 181 00 Praha 8
Tel.: 251 564 701, 233 542 120
cubus@cubus.cz, www.cubus.cz

Český Caparol, s. r. o.

Litvínovice 32, 370 01 České Budějovice
Tel.: 315 745 081–3
jan.loukotka@caparol.cz, www.caparol.cz

Fakulta restaurování Univerzity Pardubice

Jiráskova 3, 570 01 Litomyšl
Tel.: 466 036 590
dekanat.fr@upce.cz, www.upce.cz

imesta, s. r. o.

Dřevčice 9, 471 41 Dubá, p. Doksy
Tel.: 487 870 419, 602 192 020
info@imesta.com, www.imesta.com

KEIMFARBEN, s. r. o.

Videňská 119, 619 00 Brno
Tel.: 547 137 172, 511 181 222
barvy@keim.cz, www.keim.cz

Knauf Praha, s. r. o.

Mladoboleslavská 949, 197 00 Praha 9 – Kbely
Tel: 272 110 111, 272 110 300
info@knauf.cz, www.knauf.cz

Muzeum hlavního města Prahy

Na Poříčí 1554/52, 186 00 Praha 8 – Nové Město
Tel: 224 816 772, 251 106 519
muzeum@muzeumprahy.cz, www.muzeumprahy.cz

Národní technické muzeum

Kostelní 42, 170 78 Praha 7
Tel.: 220 399 111
info@ntm.cz, www.ntm.cz

Národní památkový ústav, Generální ředitelství

Valdštejnské nám. 3, 118 01 Praha 1
Tel.: 257 010 111
epodatelna@up.npu.cz, www.npu.cz/gnr/

NPÚ, územní odborné pracoviště v hl. městě Praze

Na Perštýně 12/356, 110 00 Praha 1 – Staré Město
Tel.: 234 653 111
praha@praha.npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště středních Čech

Sabinova 373/5, 130 11 Praha 3
Tel. 274 008 111
stc@stc.npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Senovážné náměstí 6, 370 21 České Budějovice
Tel.: 387 312 140 , 724 162 764
epodatelna@npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Plzni

Prešovská 7/171, 306 37 Plzeň
Tel.: 377 360 911, 606 648 620
plzen@plzen.npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Lokti

Kostelní 81, 357 33 Loket
Tel: 352 684 796
loket@npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Podmokelská 1/38, 400 07 Ústí nad Labem – Krásné Březno; P. O. Box. 3
Tel.: 472 704 800
epodatelna@npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Liberci

Jablonecká 642/23, 460 01 Liberec 1
Tel.: 485 222 411
liberec@liberec.npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Josefově

Okružní 418, 551 02 Jaroměř–Josefov
Tel.: 491 814 357
josefov.info@npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Pardubicích

Zámek 5, 531 16 Pardubice
Tel: 466 797 711
pardubice@pardubice.npu.cz, info@pardubice.npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Telči

Hradecká 6, 588 56 Telč
Tel.: 567 243 655, 567 213 116
sekretariat.telc@npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Brně

Náměstí Svobody 8, 601 54 Brno
Tel.: 542 536 111
brno@brno.npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Olomouci

Horní nám. 25, 771 00 Olomouc
Tel.: 585 204 111
olomouc@olomouc.npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Kroměříži

Na Sladovnách 1491, 767 01 Kroměříž
Tel.: 573 301 456
kromeriz@kromeriz.npu.cz

NPÚ, územní odborné pracoviště v Ostravě

Korejská 12, 702 00 Ostrava–Přívov
Tel.: 595 133 911
ostrava@ostrava.npu.cz

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava–Slovensko
Tel.: +421 02-2046 4111, +421 02-5477 5844
podatelna@pamiatky.gov.sk, www.pamiatky.sk

PRINS – Izolace a sanace zdiva, Ing. Josef Kolář

Havlíčková 24, 750 02 Přerov
Tel: 581 202 154, 602 704 238
prins@sanace-zdiva.cz, www.sanace-zdiva.cz

quick-mix k. s.

Vinohradská 1112/82, 618 00 Brno
Tel.: 548 210 441
info@quick-mix.cz, quick-mix.cz

Střední průmyslová škola kamenická a sochařská

Husova 675, 508 01 Hořice
Tel: 493 623 226
info@spsks.cz, www.spsks.cz

Technická univerzita vo Zvolene

T. G. Masaryka 24, 960 53 Zvolen–Slovensko
Tel.: +421 45-5330 596, +421 45-5321 8114
ddf@tuzvo.sk, www.tuzvo.sk

Tradiční stavby s. r. o.

Smiřických 2, 250 83 Škvorec
Tel.: 224 284 022, 603 547 516
klein@tradicnistavby.cz, www.tradicnistavby.cz

Fakulta chemické technologie, VŠCHT Praha

Technická 5, 166 28 Praha 6
Tel: 220 441 111, 220 444 022
alexandra.klouzkova@vscht.cz, www.vscht.cz/sil/sil_cz/

Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, v. v. i.

Prosecká 76, 190 00 Praha 9
Tel: 286 822 121, 286 882 213
itam@itam.cas.cz, www.itam.cas.cz

Východočeské muzeum v Pardubicích

Zámek čp. 2, 530 02 Pardubice
Tel.: 466 7999 240
vcm@vcm.cz, www.vcm.cz

Vysoká škola báňská, Technická univerzita Ostrava

17. listopadu 15, Poděšť 1875, 708 33 Ostrava – Poruba
Tel.: 597 321 111
jaroslav.solar@vsb.cz, www.vsb.cz

Vyšší odborná škola stavební arch. Jana Letzela v Náchodě

Pražská 931, 547 01 Náchod
Tel.: 491 426 243
voss-na@voss-na.cz, www.voss-na.cz

Výzkumný a vývojový ústav dřevařský, Praha, s. p.

Na Florenci 7-9, 111 71 Praha 1
Tel.: 221 773 711, 606 633 354
berankova@vvud.cz, www.vvud.cz

MUDr. Tomáš Hájek

Podjavorinské 1606/16, 149 00 Praha 4
Tel: 602 227 258
tomaskarel.hajek@email.cz

Ing. Jaroslav Jelínek

Zbrojnická 11, 162 00 Praha 6
Tel.: 606 686 195
trivium@volny.cz

ODBORNÁ ČINNOST SPOLEČNOSTI V R. 2013

SEMINÁŘE A EXKURZE

Seminář byl zorganizován za podpory Ministerstva kultury České republiky

Staveništní malty a suché maltové směsi při obnově památek

Seminář, 18. duben 2013, Národní technické muzeum, Praha

Odborný garant semináře: *Pavla Rovnaníková, STOP; FSt VUT v Brně*

Organizační garant: *Olga Kotlíková, STOP*

Moderátor semináře: *Ondřej Šefců, STOP; NPÚ, ÚOP v hl. městě Praze*

Program:

Úvodní slovo k tématu semináře

Petr Kotlík, Společnost pro technologie ochrany památek

Omítky pro obnovu památek – pojiva, příměsi, kamenivo, přísady

Pavla Rovnaníková, Fakulta stavební VUT v Brně

Příspěvek památkáře k problematice maltových směsí

Ondřej Šefců, NPÚ, Územní odborné pracoviště v hl. městě Praze

Staveništní malty versus suché maltové směsi

Pavla Rovnaníková, Eliška Kolouchová, Fakulta stavební VUT v Brně

Možnosti využití staveništních a průmyslových omítek při obnově památek z pohledu restaurátora

Josef Červinka, restaurátor

Zkušenosti architekta s použitím suchých a staveništních maltových směsí při obnově památek

Libor Sommer, autorizovaný architekt

Zážitky technologa z návštěv stavenišť

Jan Bárta, technická kancelář

Účast na semináři:

Celkem se zúčastnilo 129 osob, z toho 63 přidružených členů (vč. 40 pracovníků NPÚ), 8 zaměstnanců MÚ, KÚ ČR, 11 studentů a pedagogů odborných škol, zaměstnanci výzkumných a vývojových pracovišť, výrobci SMS a další.

Restaurování vitráží

Seminář, 16. květen 2013, Národní technické muzeum, Praha

Odborný garant semináře: *Petr Kotlík, STOP; ÚCHTRP VŠCHT Praha*

Organizační garant: *Olga Kotlíková, STOP*

Moderátor semináře: *Ondřej Šefců, STOP, NPÚ, ÚOP v hl. městě Praze*

Program:

Úvodní slovo k tématu semináře

Petr Kotlík, Společnost pro technologie ochrany památek

Projevy koroze (zvětvávání) na archeologických a vitrážových sklech

Dana Rohanová, Ústav skla a keramiky VŠCHT Praha

Olovené spojovací profily historických vitráží a jejich korozní odolnost

Šárka Msallamová, Ústav kovových materiálů a korozního inženýrství, VŠCHT Praha

Restaurování vitráží a materiály pro historická prosklení

Jiří Černohorský, atelier Vitraj, s .r. o., Praha

Průzkum středověkých vitráží a následné testování barev pro doplňování maleb

Zuzana Cílová, Kristýna Boumová, Michaela Knížová, Irena Kučerová, Ústav chemické technologie restaurování památek VŠCHT Praha

Restaurování sklomalby okenní vitraje z 19. stol. v kostele Nanebevzetí Panny Marie ve Velichově

Monika Zborníková Vintrová, restaurátorka vitráží, Umělecký atelier v Písku

Čemu nás licence naučila

Milan Drábek, restaurátor vitráží, Vitráž – Svor

Účast na semináři:

Celkem se zúčastnilo 87 osob, z toho 49 přidružených členů (vč. 24 pracovníků NPÚ), 6 zaměstnanců MÚ, KÚ ČR, 8 z muzeí, 14 studentů a pedagogů odborných škol, 8 restaurátorů, správci církevních a občanských objektů a další.

Možnosti financování obnovy památek z grantových prostředků

Seminář, 17. červen 2013, Národní technické muzeum, Praha

Odborný garant semináře: *Petr Kotlík, STOP; ÚCHTRP VŠCHT Praha*

Organizační garant: *Olga Kotlíková, STOP*

Moderátor semináře: *Ondřej Šefců, STOP; NPÚ, ÚOP v hl. městě Praze*

Program:

Úvodní slovo k tématu semináře

Petr Kotlík, Společnost pro technologie ochrany památek

Možnosti financování obnovy památek

Jana Feřtková, Fund Consulting,

Petr Kotlík, Ústav chemické technologie restaurování památek VŠCHT Praha

Programy Ministerstva kultury ČR na obnovu kulturních památek

Michaela Exnarová, Ministerstvo kultury České republiky

Možnosti financování obnovy památek z fondů EHP – „Norských fondů“

Radek Bouška, Ministerstvo kultury České republiky

Financování obnovy památek s podporou Ústeckého kraje

Ivana Štěrbová, Krajský úřad Ústí nad Labem

Obnova národní kulturní památky: Strakonický hrad. Vodní mlýn v Hoslovicích

Ivana Říhová, místostarostka města Strakonice

Pro život kostelů Broumova – zkušenosti s financováním

Jakub Děd, Omnium o. s., Martin Lanži, Římsko-katolická farnost, děkanství Broumov

Účast na semináři:

Celkem se zúčastnilo 56 osob, z toho 30 přidružených členů (vč. 10 pracovníků z NPÚ), 17 zaměstnanců MÚ, KÚ ČR, 4 studenti odborných škol, správci církevních objektů a další.

Konzervace a restaurování voskových předmětů

Seminář, 17. říjen 2013, Národní technické muzeum, Praha

Odborní garanti semináře: *Benjamin Bartl, Národní archiv v Praze*
Petr Kotlík, STOP; ÚCHTRP VŠCHT Praha

Organizační garant: *Olga Kotlíková, STOP*

Moderátor semináře: *Ondřej Šefců, STOP; NPÚ, ÚOP v hl. městě Praze*

Program:

Úvodní slovo k tématu semináře

Petr Kotlík, Společnost pro technologie ochrany památek

Vosky – přehled

Benjamin Bartl, Bronislava Bacílková, Národní archiv v Praze

Použití propolisu při konzervaci voskových předmětů

Jana Dernovšková, Národní knihovna v Praze

Použití poly(2-ethyl-2-oxazolinu) pro lepení voskových pečeti

Štěpán Urbánek, Benjamin Bartl, Michal Ďurovič, Národní archiv v Praze

Průzkum, konzervace a restaurování voskových modelů ze sbírek

Německého muzea hygieny v Drážďanech v rámci programu KUR

Johanna Lang, Deutsches Hygiene-Museum Dresden

Výroba, konzervace a restaurování ceroplastik

Petr Polášek, Vyšší odborná škola restaurátorská, Brno

Praktické zkušenosti s restaurováním voskových pečeti v Národním archivu

Libuše Holakovská, Národní archiv v Praze

Voskové svíčky z poloviny 20. století

Elżbieta Jabłońska, Paula Jankiewicz, Agnieszka Zięba, Nicolaus Copernicus University in Toruń

Analýza a restaurování objektů u vosku

Elżbieta Jabłońska, Ivona Jablonskaja, Nicolaus Copernicus University in Toruń

Účast na semináři:

Celkem se zúčastnilo 131 osob, z toho 30 přidružených členů (vč. 9 pracovníků NPÚ), 15 zaměstnanců MÚ, KÚ ČR., 48 z muzeí, archivů a galerií, 5 z Národní knihovny, 29 studentů z odborných škol a další.

Technologie, které se v památkové péči neosvědčily II

Důvody, příčiny a praktické následky

Seminář, 21. listopad 2013, Národní technické muzeum, Praha

Odborní garanti semináře: *Pavel Jerie, STOP; NPÚ, Generální ředitelství*
Petr Kotlík, STOP; ÚCHTRP VŠCHT Praha

Organizační garant: *Olga Kotlíková, STOP*

Moderátor semináře: *Ondřej Šefců, STOP; NPÚ, ÚOP v hl. městě Praze*

Program:

Úvodní slovo k tématu semináře

Petr Kotlík, předseda společnosti STOP

Tudy cesta nevede... aneb některá úskalí v památkové praxi

Ondřej Šefců, NPÚ územní odborné pracoviště v hlavním městě Praze

V zahradách pod Pražským hradem se vnitřně hydrofobizované omítky neosvědčily

Pavla Rovnaníková, Fakulta Stavební VUT v Brně, Jitka Fialová, NPÚ, územní památková správa v Praze

Otlučené historické zdivo

Pavel Jakoubek, Studio ACHT

Rizika aplikace profilovaných fólií při sanaci vlhkého zdiva

Pavel Fára, CUBUS, s. r. o.

Povrchové úpravy sochařských děl – jejich „podivné“ vizuální podoby

Vratislav Nejedlý, Generální ředitelství NPÚ v Praze

„Podobné“ neznamená vždy to samé – aneb nečekané komplikace při restaurování kamenné mozaikové stolní desky

Markéta Müllerová, Karol Bayer, Fakulta restaurování Univerzity Pardubice

Účast na semináři:

Celkem se zúčastnilo 147 osob, z toho 101 přidružených členů (vč. 47 pracovníků NPÚ a PÚ SR), 17 zaměstnanců MÚ, KÚ ČR, 3 z odborných škol a zástupců výrobců a dodavatelů technologií pro památkovou péči.

Poruchy budovy Národního muzea – stav před obnovou

Exkurze, 25. říjen 2013, Národní muzeum, Praha

Odborný garant: *Pavel Jerie, STOP; Národní památkový ústav*

Organizační garant: *Jana Feřtková, STOP*

Program:

Ve dvou na sebe navazujících akcích s odborným výkladem odborného garanta byla provedena prohlídka vybraných prostor Národního muzea v Praze.

V době konání exkurze byly již vyklizeny vnitřní prostory muzea a tak připraveny na stavební zásahy. Se souhlasem vedení NM byli účastníci seznámeni s některými konkrétními poruchami, jež vznikly v průběhu mnoha minulých let především zanedbávanou údržbou a ne zcela vhodnými opravami či úpravami, většinou podmíněnými technickými i finančními možnostmi NM.

Účast na exkurzi:

Celkem se zúčastnilo 23 osob, z toho 19 přidružených členů..

Prohlídka prostor Národního muzea byla akcí úspěšnou – počet účastníků ve skupině však musel být „z technických důvodů“ omezen. O podobnou akci však projevil zájem mnoho dalších lidí, kteří se jí v určeném termínu nemohli zúčastnit.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST STOP V ROCE 2013

Zpravodaj STOP, ročník 15. Praha: 2013, č. 1 až 4. ISSN 1212-4168.

Redakční rada: Petr Kotlík, Olga Kotlíková, ed. O. Kotlíková

Zpravodaje STOP, r. 15 byly vydány za podpory Ministerstva kultury ČR

Zpravodaj, č. 1: Praha, březen 2013, 58 s.

Téma: Štěrkové a mlatové cesty v památkových exteriérech

Odborná garantka: *Božena Pacáková-Hošťálková, Národní památkový ústav*

Obsah:

Editorial: *Petr Kotlík, Společnost pro technologie ochrany památek*

Štěrkové a mlatové cesty tradiční, pevné i pěkné

Božena Pacáková Hošťálková, GŘ, Národní památkový ústav

Povrchy štěrkových a mlatových cest – z písku, drtě, lomové výsivky či mechanicky zpevněného kameniva?

Jiří Slepíčka, Eva Jakubcová, Zahradní architektura Tábor

Pojednání o vápencích aneb proč to funguje

Oldřich Vacek, Česká zemědělská univerzita v Praze

Mlaty a povrchy z mechanicky zpevněného kameniva v teorii a praxi

Jiří Slepíčka, Eva Jakubcová, Zahradní architektura Tábor

Povrchy z mechanicky zpevněného kameniva

Karel Zlatuška, Lesnická a zemědělská projekční kancelář, Brno

Povrchy z mlátu – konstrukce, technologie položení a údržba

Jiří Slepíčka, Eva Jakubcová, Zahradní architektura Tábor

Rozdíly mezi mlatem a mechanicky zpevněným kamenivem

Jiří Slepíčka, Zahradní architektura Tábor

Struktura cestních povrchů dle charakteru památkového prostředí

Božena Pacáková Hošťálková, GŘ, Národní památkový ústav

Lemy a odvodnění štěrkových a mlatových cest

Jiří Slepíčka, Zahradní architektura Tábor

Božena Pacáková Hošťálková, GŘ, Národní památkový ústav

Zkušenosti s opravami a údržbou v areálu NKP Vyšehrad

Drahomíra Kolmanová, vedoucí úseku parků NKP Vyšehrad

Antonín Pechek, zahradnická firma

Pohled provozovatele a uživatele mlatových cest v Průhonickém parku

Ivan Staňa, Botanický ústav AVČR, v. v. i., Správa Průhonického parku

Zpravodaj, č. 2. Praha, červen 2013, 65 s.

Téma: Údržba památkových objektů

Obsah:

Editorial: *Petr Kotlík, Společnost pro technologie ochrany památek*

Údržba památkových objektů

Jan Vinař, Murus, s. r. o.

Pohled památkáře na typické poruchy historických objektů

Ondřej Šefců, NPÚ, ústřední pracoviště v Praze

Problém vlhkosti v památkách

Ondřej Šefců, Státní ústav památkové péče, Praha

Praktické využití některých nedestruktivních diagnostických metod

Luděk Dostál, Zbyněk Potužák, Diagnostika staveb

Chemická ochrana dřeva používaného ve stavbách

Petr Ptáček, Výzkumný a vývojový ústav dřevařský, Praha, s. p.

Praktické zkušenosti s ochranou objektů ve skanzenu Zubrnice

František Ledvinka, Muzeum lidové architektury, Zubrnice

Význam a možnosti mytí fasád

Petr Kotlík, ÚCHTRP VŠCHT Praha

Technologická pomoc při odstraňování graffiti

Petr Kotlík, Společnost pro technologie ochrany památek

Pavučinky na fasádách

Ivan Vaněček, Společnost pro technologie ochrany památek

Možnosti ochrany objektů před ptáky

Petr Kotlík, ÚCHTRP VŠCHT Praha

Praktické poznatky z ochrany torzální architektury v terénu

Ondřej Šefců, NPÚ, ústřední pracoviště v Praze

Ochranné zastřešení památek

Petr Kotlík, ÚCHTRP VŠCHT Praha

Soužití vegetace a památek

Petr Kotlík, ÚCHTRP VŠCHT Praha

Dlažba z pohledu památkové péče

Miloš Solař, Státní ústav památkové péče, Praha

Manuál údržby exteriérových prvků objektu

Pavel Jakoubek, Studio ACHT, s. r. o.

Zpravodaj, č. 3: Praha, září 2013, 40 s.

Téma: Hygiena vnitřního prostředí památkových staveb

Odborný garant: *Tomáš Hájek*

Obsah:

Editorial: *Petr Kotlík, Společnost pro technologie ochrany památek*

Na co se zaměřuje a potenciálně může zaměřovat Hygiena vnitřního prostředí památkových staveb?

Tomáš Hájek

Azbestocementové výrobky v kontextu zdravotních rizik a jako součást historického prostředí

Tomáš Hájek

Složky interního mikroklimatu a vnitřní prostředí památkových staveb

Tomáš Hájek

Moniliales v muzeích, mykotoxiny a jejich působení; muzejní prostředí a zdraví. (Ke koncepci Hygienického statutu muzea)

Tomáš Hájek

Zpravodaj, č. 4: Praha, prosinec 2013, 46 s.

Téma: Vitráž • Vitraj • Restaurování

Odborný garant: *Jiří Černohorský, restaurátor*

Obsah:

Editorial: *Petr Kotlík, STOP*

Vitráž je spojování skel i výtvarná disciplína

Jiří Černohorský, restaurátor

Typy historických skel

Jan Černohorský, restaurátor

Druhy technik zdobení skla a technologické postupy

Václav Šejn, restaurátor

Restaurování malovaných skel historických vitrají

Markéta Šejnová, malířka a restaurátorka

Závěr, *Jiří Černohorský, restaurátor*

Literatura a prameny

Vybrané pojmy

Ročenka STOP 2012. Praha: 2013. Kotlíková Olga.
71 s. ISBN 978-80-86657-16-5

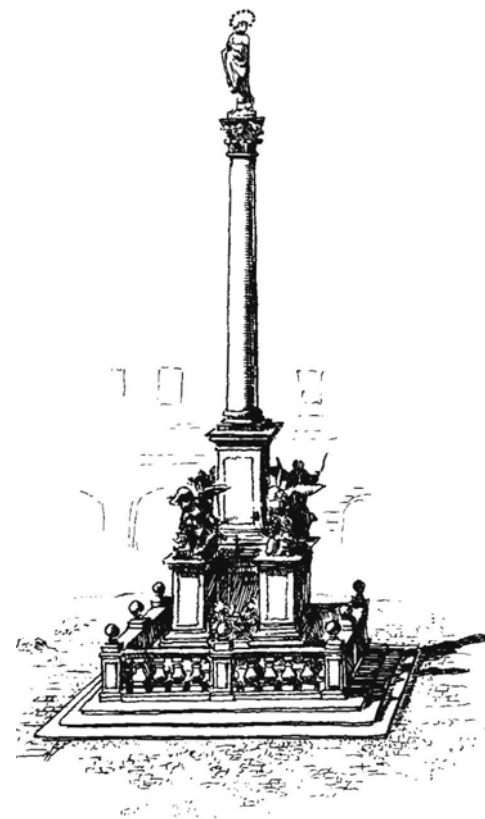
Obsah:

Organizační záležitosti společnosti
Stanovy Společnosti pro technologie ochrany památek
Výroční členská schůze STOP
Individuální členové STOP
Přidružené členství STOP
 Přidružení členové v roce 2012
Činnost STOP v roce 2012
Semináře a pracovní setkání
 Periodika STOP 2012
Odborné práce členů společnosti STOP
 Nové technologie a metody při obnově památek
 Pavel Jerie, NPÚ, ústřední pracoviště v Praze
 Jak se osvědčila řešení oprav střechy Letohrádku Pražského hradu
 Pavel Jakoubek, Studio Acht, spol. s r. o.
 Nevhodné způsoby sanace vlhkého zdiva
 Pavel Fára, CUBUS, s. r. o.
 Specifika oprav tvrdých omítek z pohledu památkové péče
 Ondřej Šefců, NPÚ ÚOP v hlavním městě Praze
 Význam betonu v památkové péči
 Miloš Solař, NPÚ, ústřední pracoviště v Praze
 Koroze betonu – příčiny a hodnocení
 Pavla Rovnaniková, Stavební fakulta VUT v Brně
 Využití nanomateriálů v památkové péči
 Petr Kotlík, ÚCHTRP VŠCHT Praha
 Geopolymery v památkové péči
 *Zápis a závěry pracovní skupiny workshopu, 6. prosinec 2012,
 Kloknerův ústav ČVUT, Praha*

Publikačními výstupy byly i **sborníky** příspěvků ze seminářů STOP 2013.

ODBORNÉ ČLÁNKY SPOLEČNOSTI STOP

V následujících kapitolách jsou uvedeny vybrané texty individuálních členů Společnosti pro technologie ochrany památek, jež byly publikovány ve sbornících příspěvků seminářů, zorganizovaných společností v roce 2013.

Ilustrační obrázek: Autor kresby Ondřej Šefců

PŘÍSPĚVEK PAMÁTKÁŘE K PROBLEMATICE MALTOVÝCH SMĚSÍ

Ondřej Šefců, Národní památkový ústav, ÚOP hlavního města Praha

Diskuse ohledně složení malty, použití vápna a vápenných produktů a možností uplatnění starších receptur provází obnovu památek již několik desítek let a není pravděpodobné, že se tyto spory a diskuse v dohledné době uzavřou s nějakým jednoznačným a všeobecně platným výsledkem. To však neznamená, že by se mělo rezignovat na odborný dialog, směřující když ne k vyřešení tohoto rébusu, tak alespoň ke sblížení některých stanovisek a případně vysvětlení či potlačení určitých zavedených zjednodušujících mýtů (šířených mnohdy formou ústních doporučení, „babských rad“ či naopak placených propagačních článků).

Tento příspěvek je věnován diskusi o způsobu přípravy malt. V zásadě jsou k dispozici dva základní možné přístupy: a) Příprava malty přímo na stavbě (tzv. staveništní směs) a b) použití suchých maltových pytlovaných směsí (případně směsí ze zásobníků). Při určitém zjednodušení je možno prohlásit, že pro obnovu historických staveb je ze strany památkářů preferováno použití staveništních směsí, zatímco pro dodavatele je obvykle výhodnější používat prefabrikované směsi. Netýká se to pochopitelně všech staveb, ani všech účastníků procesu obnovy.

Argumenty pro použití staveništních malt

- Památky je vhodné obnovovat na principu „staré se opravuje starým“, což znamená, že se při obnově snažíme maximálně přiblížit původní technologii; tato zásada je jistě vcelku pochopitelná a může fungovat, pokud máme jasno, jak byla původní technologie prováděna a máme k dispozici i odpovídající výchozí produkty. Toto je ovšem v případě maltových směsí právě problematické; ačkoliv máme k dispozici mnoho dochovaných malt různého stáří a jejich rozborů, není nijak jednoduché určit skutečné původní receptury, téměř nemožné je docílit shodné vlastnosti původních materiálů, zejména vápna, ale i dalších příměsí (kamenivo atd.).
- Při obnově památek je žádoucí přizpůsobit složení malt konkrétním podmínkám, podkladu, původní struktuře omítek, barevnosti – toto se v případě prefabrikovaných malt dociluje obtížně (zejména v případě menších objemů malt); zároveň se ovšem otevírá otázka, do jaké míry bude konkrétní dodavatel schopen dostát těmto speciálním požadavkům při míchání vlastní směsi. (Zdá se, že obecná schopnost dodavatelských firem zajistit individuální směsi malt v potřebné kvalitě je problematická, zejména s ohledem na finanční i termínová omezení při zakázkách).

- Pro přípravu staveništních směsí je možné využívat lokální suroviny a nedovážet stavební produkty na dlouhé vzdálenosti; zde se však objevuje pochybnost, zda jsme schopni udržet požadavky na kontinuitu kvality materiálů (např. při těžbě písků může snadno dojít ke změně složení, to se týká i vápna).

Argumenty pro použití „pytlovaných směsí“

- Složení malty je garantováno výrobcem a je velká jistota, že se nebude měnit v průběhu stavby, a to ani v průběhu několika let (např. u velkých projektů); vlastnosti malt jsou deklarovány technickým listem; zde je však třeba uvést, že prakticky žádný výrobce neuvádí úplné složení malty, obvykle jsou známy pouze hlavní komponenty (vápno, cement, písek, přísady) – o vlastnostech malt si je však možné udělat představu z dalších údajů – např. pevnost malty v tlaku a ohybu, difúzní odpor, velikost zrn plniva apod. Tyto údaje je u staveništních malt obvykle obtížné získat.
- Na složení a vlastnosti pytlovaných směsí se vztahuje záruka výrobce; to je obvykle silný argument, protože snímá ze strany dodavatele stavebních prací část zodpovědnosti, je třeba však připomenout, že prokázání toho, že chyba je na straně materiálu (nikoliv zhotovitele), není nijak jednoduché (odborné posudky apod.).
- Většina dodavatelů pytlovaných směsí nabízí možnost technologických konzultací v rámci zakázky, což má své výhody (např. odborný dohled nad prováděním stavby), je však nutné připomenout, že některá doporučení firemního technologa mohou být motivována zvýšením odbytu určitého produktu (v praxi se s tímto jevem lze setkat např. při prodeji sanačních omítek).

Rozhodování o volbě technologie

Výše uvedená polemika nastiňuje slabé i silné stránky obou metod. Pro rozhodování o tom, jakým způsobem postupovat, lze uvést následující doporučení:

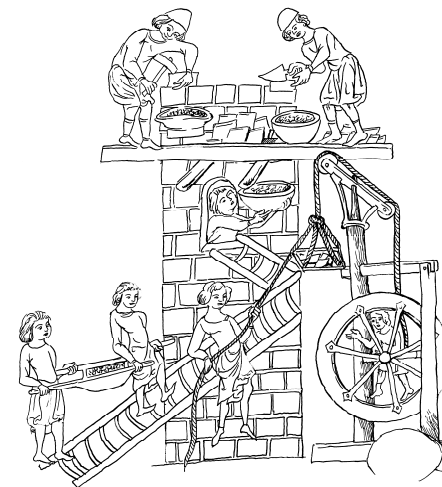
1. Zásadním faktorem pro aplikaci staveništních směsí je zjevná schopnost dodavatelské firmy individuálního zpracování směsí (např. doložením referencí, které mohou být požadovány v rámci výběrového řízení); to souvisí úzce se složením vlastní realizační skupiny – stavební mistr, skupina zedníků, firemní technolog, případně spolupráce s projektantem stavby. Je vhodné připomenout, že složení pracovníků stavebních firem se mění, a že větší stavební firmy mají více pracovních skupin, mezi nimiž mohou být značné rozdíly ve způsobilosti pro určité práce.

2. V rámci připomínkování projektu či přípravy prací je velmi důležitý dialog ohledně možností a vhodnosti toho kterého postupu. Nezdá se vhodné, aby se použití např. staveništních směsí přímo požadovalo podmínkou odborného vyjádření či závazného stanoviska. Je však možné, požadovat určité (odůvodněné) vlastnosti použitých výrobků (např. pevnost malt, jejich difuzní odpor, limitní objem některých přísad). Pokud jsou tyto podmínky stanoveny kvalifikovaně, mohou být dobrým východiskem pro vhodný postup stavby (v praxi se stanovení malt ze strany památkových pracovníků obvykle omezuje na požadavek na vápenné malty, což je velmi obecné).
3. Praxe při obnově památek ukazuje, že použití staveništních směsí bude obvykle přijatelnější u prací menšího rozsahu (typu vysprávky), u výjimečných objektů a případně u prací v interiérech. Individuální přístup se obvykle očekává u prací prováděných ve spolupráci s restaurátory, prací štukatérských a oprav umělecko-řemeslných prvků.
4. V posledních letech se mnohdy přistupuje k provádění probarvených omítek, které jsou nanášeny v ploše fasády. V tomto případě je lepší vhodnější použití předem připraveného prefabrikátu, který je předem schválen na vzorku. Jedině tak je možné spolehlivě zajistit rovnoměrné probarvení celé plochy.
5. Při komplexních obnovách památek je obvykle třeba využít více druhů malt (včetně způsobu jejich zpracování), které se budou lišit podle použití (omítání, spárování, zdění), tak podle podmínek, v jakých budou aplikovány. Rozdílné budou nároky na malty v exponovaných pozicích (vodorovné plochy!) a v polohách chráněných (pod přístřeškem, interiéry atd.). Není tedy nijak na závadu, že na jedné stavbě se mohou objevit oba typy zpracování malty a to jak v souvislosti s možnostmi realizace, tak s požadavky památkářů.
6. I pytlované směsi je možné omezeně upravovat pro určitý účel – např. přidáním kameniva. Samozřejmou podmínkou je souhlas dodavatele těchto materiálů.
7. Pro kvalifikované stanovení podmínek aplikace malt bude vždy velmi žádoucí shromáždit dosavadní průzkumy a znalosti o stavbě, případně je doplnit. V určitých speciálních případech (např. cenné stavby, projekty) pak lze využít odborných kapacit specializovaných pracovišť (z vysokých škol, výzkumných ústavů) a znalostí zkušených odborníků.

Osvědčené zásady pro práci s omítkami a maltami při obnově památek

U výjimečných projektů je namísto zvážit vzorkování v předstihu (i několik let); tímto způsobem je možné prověřit i způsob stárnutí materiálu.

- Pro všechny práce spojené s maltami (libovolného druhu) je důležitá kvalita podkladu, tedy způsob jeho ošetření před aplikací (odsolení, odvlhčení, odstranění mastných skvrn, omytí prachu, navlhčení).
- Na výslednou kvalitu malty má značný vliv i záměsová voda (nevhodné jsou vody minerální, bahnitě, splaškové či slatinné), ale také její teplota.
- Velký význam pro životnost malt mají klimatické podmínky při provádění, nevhodné jsou teploty pod 5 °C (někdy se udává 8 °C), ale stejně tak teploty vysoké (hrozí uschnutí malty), dále pak vítr či průvan, nízká vlhkost vzduchu nebo naopak přivalový déšť.
- Pro uspokojivý finální výsledek má zásadní význam kvalitní aplikace malty, zejména povrchové zpracování odpovídající charakteru objektu.

Ilustrační obrázek: O. Šefců („Stavba“, Velislavova bible)

Publikováno ve sborníku semináře STOP „Staveništní malty a suché maltové směsi při obnově památek“, 18. duben 2013, NTM

OMÍTKY PRO OBNOVU PAMÁTEK POJIVA, PŘÍMĚSI A KAMENIVO

Pavla Rovnaníková, Fakulta stavební VUT v Brně

Malty pro historické objekty, jejichž obnova je pod dohledem památkové péče, by měly splňovat podmínku, že jejich složení je blízké složení původních malt. Na tomto místě je třeba si uvědomit, že několik století stará malta má již poněkud jiné vlastnosti, než měla malta původní. V průběhu času došlo k rekrystalizaci původních produktů karbonatace a omítka je degradací ochuzena o pojivo, má v tloušťce obvykle nestejně složení. V líci omítky je méně pojiva než u líce zdiva.

Omítka pro obnovu fasády, ať již se jedná o doplňky nebo u degradované omítky o náhradu, by měla být kompatibilní s původní dochovanou ztvrdlou maltou. K návrhu složení omítky je nezbytné provést soubor analýz, které přinesou dostatečné informace o stávající omítce a napomohou návrhu složení malt pro obnovu. Z hlediska chemické snášenlivosti pojiv je problém při aplikaci hydraulických pojiv na pojiva obsahující sádku; u vápenných pojiv a pojiv s hydraulickými vlastnostmi, stejně jako u jejich směsí k vzájemnému poškození nedochází. Z pohledu fyzikálních vlastností mohou mít nové malty jiné mechanické vlastnosti (pevnost, modul pružnosti) a jiné transportní vlastnosti (transport vlhkosti a vodní páry), než malty původní. To se pak může projevit velmi záhy po aplikaci omítky.

Při návrhu obnovy fasád, k nimž patří také návrh složení malt „...by technologická a materiálová doporučení měla být vždy doprovázena specifikací okolností, za kterých platí, či upozorněním na okolnosti, za kterých neplatí“ (Miloš Solář, seminář „Opravy fasád historických budov“, STOP, Praha 2011). Autor dále upozorňuje na zhoubnou pausalizaci technologické, projekční i památkářské praxe, která je mnohdy příčinou neodvratného poškození autentického materiálu, a potažmo i celé památky.

Na technologické aspekty ve vztahu dnes vyráběných pojiv a jejich vlastností v porovnání s vlastnostmi historických materiálů je zaměřen tento příspěvek.

Vypovídací schopnost analýzy historických omítek

Účelem získání obrazu o složení malt v omítkách je popis současného stavu omítky, zachování co nejvíce informací o původním materiálu a získání podkladu pro návrh malty pro obnovu fasády.

V dalším textu je věnována pozornost analýzám omítek za účelem získání informací pro návrh složení opravné malty. Rozbory historických malt a omítek nejsou dány v žádné závazné směrnici či normě; každá laboratoř provádí analýzy za použití jiných metod, proto se výsledky mohou někdy i výrazně lišit.

Pro relevantní informace o omítce je důležitý odběr vzorku, který by se měl zaměřit na místo, které není viditelně poškozeno. Silně degradované omítky, např. v soklové části, lze analyzovat z pohledu poškození a obsahu solí, to však nedá obraz o jejím složení, na jehož základě by bylo vhodné navrhnout složení opravné malty. Odebíraný vzorek by měl být reprezentativní, odběr by měl být reprodukovatelný. O odběru by měl být veden záznam, který zahrnuje datum, označení vzorku, popis místa odběru, kdo odběr provedl. Měl by být uveden i cíl, za kterým byl odběr proveden. Důležité je, aby byla o místě odběru pořizena fotodokumentace, protože to může v budoucnu odstranit dohady při nepřesném popisu místa odběru. Množství vzorku by mělo být 60 až 100 g, vzorek by měl být umístěn do nádoby s dobře těsnícím víčkem, a to zvláště v případě, že bude stanovován obsah vlhkosti ve vzorku.

Při analýze omítky se provádí stanovení granulometrie a následná chemická analýza, která zahrnuje několik metod, aby určení složení bylo co nejpřesnější. Pro zjištění distribuce velikosti částic se cca 50 g vzorku rozloží ve zředěné HCl. Koncentrace kyseliny není uvedena žádným předpise, obvykle se používá zředění HCl : H₂O 1 : 4. Je nutno vědět, že některé jemné podíly kameniva nebo vápencové kamenivo, jsou rozpustné v kyselině, část kameniva se může tedy rozpustit a zakreslit granulometrickou křivku kameniva. Stanovení granulometrie se provádí na sadě sít velikosti částic pod 0,063 mm, pokud je vhodné znát rozdělení velikosti částic pod touto hodnotou, je možné analyzovat např. laserovým analyzátořem. Zastoupení velikosti částic by mělo být zohledněno pro použité kamenivo, aby jeho granulometrické složení co nejpřesněji kopírovalo granulometrii kameniva v původní maltě. Velké rozdíly v granulometrii kameniva se projeví ve vizuálním vjemu omítky.

Chemický rozbor lze provést klasickou *silikátovou analýzou*, která – vzhledem k pracnosti, je v současné době ve většině laboratořích nahrazena přístrojovou analýzou, zejména atomovou absorpční spektrometrií, rentgenovou fluorescenční analýzou, iontovou chromatografií. Analýzou se získá s větší či menší přesností chemické složení omítky, vyjádřené obsahem jednotlivých oxidů. Před vlastní analýzou se vzorek rozpouští v kyselině chlorovodíkové, tím se rozdělí na složky rozpustné a nerozpustné v HCl. Nerozpustný podíl se považuje za kamenivo, rozpustný podíl se přičítá pojivu. Rozpustné podíly kameniva tak přecházejí do roztoku a mylně se přičtou k obsahu pojiva.

Velmi užitečnou metodou je *termická analýza*, která informuje tvarem termogravimetrické křivky o složení omítky – zda se jedná o omítku z čistého bílého vápna a křemenného písku, nebo zda obsahuje produkty hydraulického tvrdnutí; také lze nalézt důkaz přítomnosti organických přísad vyhořením při teplotách

280 °C až 400 °C. Vzhledem k velmi nízkým navázkám je kvantitativní vyhodnocení problematické.

V některých případech je možno doplnit rozbor o zjištění přítomnosti krystalických minerálů použitím rentgenové difrakční analýzy.

Mikroskopickým pozorováním v *optickém mikroskopu* zkušený petrograf zjistí druh anorganického pojiva, rozpozná přítomnost jemně mletého vápence, drcenou cihlu, dřevěné uhlí, ale také rostlinná pletiva, zvířecí chlupy apod. Je to vhodná metoda pro stanovení stratigrafie, tloušťky jednotlivých povrchových úprav, barevnost vrstev, použité pigmenty apod. Optická mikroskopie hraje rozhodující roli v rozpoznání některých složek omítek, např. odliší jemně mletý vápenc nebo mramorovou moučku od vápenného pojiva, přestože všechny uvedené látky mají stejné chemické (CaCO_3) i mineralogické (kalcit) složení.

U omítek lze stanovit i další parametry jako je *porozita*, *kapilární nasákavost*, *obsah vodou rozpustných solí*.

Na základě získaných výsledků analýz lze zjistit pravděpodobný druh pojiva, poměr pojiva ke kamenivu ve stávající omítce (pojivo ve ztvrdlé omítce lze přepočítat na množství vápenného hydrátu nebo vápenné kaše, které byla použita pro přípravu malty), dále granulometrie kameniva, a na základě uvedených informací pak učinit závěr o pravděpodobném složení malty pro omítání.

Pojiva v historických omítkách

Základním pojivem všech historických exteriérových omítek je vápno, které je známo jako pojivo již několik tisíc let. Vápno se vyrábí pálením vápenců při teplotách, které zaručují rozklad uhličitánu vápenatého. Dříve, když se vápno pářilo v jámách nebo starých kruhových pecích a jako palivo se používalo dřevo, bylo získané vápno tzv. měkce pálené a obsahovalo popel, který je znám svými pucolánovými vlastnostmi, a mnohdy i kousky dřevěného uhlí. Později, v polovině 19. století, se přešlo na pálení v šachtových pecích, které se považují za zlomové ve výrobě vápna. Šachtové pece již mohly být vytápěny horkými kouřovými plyny, takže složení vápna pak odpovídalo složení použitého vápence a neobsahovalo popel ze spalovaného dřeva. V polovině 20. století byly šachtové pece zdokonaleny, jsou velkokapacitní a používají se dodnes. Další možnosti, která se využívá od stejné doby, jsou pece rotační.

V minulosti, kdy chemie ještě nebyla vědeckou disciplínou, byly vápence k pálení vápna vybírány na základě vizuálního posouzení. Později se již prováděly analýzy jejich chemického složení, tak bylo možno posoudit, jaký druh vápna se vypálí. V současnosti rozvinutý vápenický průmysl disponuje metodami zkoušení jak suroviny pro výrobu vápna, tak i samotného vápna.

Druhy vápen popisuje norma ČSN EN 459-1, zkoušení jejich vlastností uvádí ČSN EN 459-2. Stavební vápna se podle platné normy rozdělují na vápna vzdušná (bílé a dolomitické) a vápna s hydraulickými vlastnostmi, viz schéma 1.

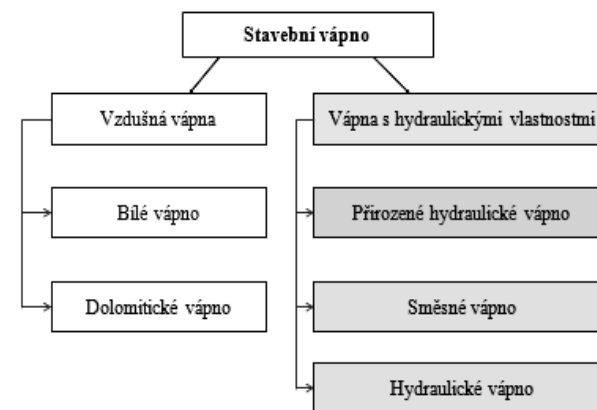

Schéma 1: Rozdělení stavebních vápen

Ve stavebnictví se nejčastěji používají vápna s označením CL-90, což znamená, že se jedná o bílé vápno s obsahem $\text{CaO} + \text{MgO} \geq 90 \%$, s omezením obsahu $\text{MgO} \leq 5 \%$. V ČR se vyrábí také dolomitické vápno s označením DL-80-5, u kterého je definován obsah $\text{CaO} + \text{MgO} \geq 80 \%$, přičemž obsah $\text{MgO} > 5 \%$. U bílého vápna jsou hodnoty ve většině vápenek výrazně překročeny, takže lze konstatovat, že u nás vyráběné vápno má vysoký obsah CaO , tedy je velmi čisté.

Přírozené hydraulické vápno obsahuje složky hydraulického tvrdnutí, jež vznikly při výpalu z uhličitánu vápenatého a jílových minerálů. Hydraulicita vápna se posuzuje podle poměru zásaditých složek ($\text{CaO} + \text{MgO}$) a hydraulických složek (Al_2O_3 , SiO_2 a Fe_2O_3), čím je tento poměr nižší, tím je vápno více hydraulické. Na rozdíl od dnes vyráběných vápen, vápna vyráběná v minulosti obsahovala již z výroby reaktivní nečistoty, ať již ve formě popela s reaktivním amorfním oxidem křemičitým, ale také ve formě hydraulických složek, pokud se pářilo vápno z vápenců s obsahem jílu.

Pro obnovu památek by se měly používat staveništní malty vyrobené z odležené vápenné kaše. Doba odležení by měla být 6 až 12 měsíců – za tuto dobu se vytvoří hydrogel, který zlepšuje vlastnosti vápenné kaše, následně i plasticitu vápenné malty. Pokud se používá vápenný hydrát (práškové hašené vápno), je vhodné ho smíchat s vodou několik dnů před přípravou malty.

Směsné vápno je směsí vápenného hydrátu, pucolánových příměsí (portlandský slínek, přírodní pucolán, přírodní kalcinované pucolány, vápenec, granulovaná vysokopecní struska) a doplňujících složek (síran vápenatý, křemičitý úlet, organické přísady). Bez ohledu na množství obsah cementu a/nebo portlandského slínku ve směsném vápně musí být deklarován výrobcem uvedením prohlášení „obsahuje cement“.

Cementy jsou běžnou součástí malt používaných na omítky na novodobých stavbách. Památková péče se obvykle přidavku cementu do vápenných malt brání, což je přirozené, pokud v původní maltě cement nebyl použit. V dnešní době se opravují památky z minulého století, kde se již cement běžně používal, proto je na místě navrhnout složení omítkových malt s obsahem cementu. Nejběžnější na trhu je cement portlandský a portlandský struskový, kde jsou ve vápenocementových maltách v poměru vápno : cement 2 : 1.

Do vápenných malt, které mají být koncipovány jako čistě vápenné, by se neměl cement přidávat ani v malém množství. I nízká koncentrace cementu ve vápenné maltě může při zpracování omítky vytvořit povrchovou křustu z cementu, která pak brání karbonataci vápna a může způsobit dlouhodobé zavlhčení omítky.

Příměsi v omítkách

Při rozborech historických omítek jsou často nacházeny keramické střepy nebo odpady z výroby skla, které v omítce částečně zreagovaly s vápnem a ve výsledku omítka získala vyšší pevnost a vyšší odolnost vůči degradaci.

Silikátové a aluminosilikátové látky, které reagují s vápnem za běžných teplot, jsou nazývány pucolány. V současnosti se jako pucolánová příměs často používá metakaolin, nebo lépe metalupek, který se vyrábí pálením kaolínu nebo lupků. Výpalem přejdou jílové minerály na bezvodou formu, která je navíc amorfni, což je předpoklad jejich reaktivity. Výsledkem jsou sloučeniny, které jsou příčinou lepších mechanických vlastností výsledné zatvrdlé malty.

Výzkumy v oblasti opětovného využívání cihelného střepu však ukazují, že ne každý cihelný střep je vhodný jako příměs do omítek. Reaktivita střepu je závislá na složení suroviny, teplotě výpalu a velikosti částic cihelného střepu.

Kamenivo v historických omítkách

Názory na kvalitu kameniva v omítkách, omítkový písek, se v různých obdobích lišily. Byly preferovány říční, převážně křemenné písky (ostré), v nichž částečně chyběly nejjemnější podíly. V některých obdobích byly naopak doporučovány kopané písky, které mají vyšší obsah jílových částic.

Marcus Vitruvius Polio popisuje nevhodnost kopaného písku, který při vysychání omítek nezabrání vzniku trhlin, zatímco říční písek zaručuje pevnost v omítkách při jejich zpracování hladítky. U kopaného písku se doporučuje poměr vápna k písku 1 : 2, při použití říčního písku poměr 1 : 3. Doporučuje se také k říčnímu písku přídavek třetiny roztlučených a prosátých cihel nebo keramických střepů.

Stefanidoua a Papayianni studovali vliv velikosti kameniva na vlastnosti omítkových malt. Zjistili, že nejvyšší pevnosti byly s pískem o velikosti zrna 0 až 4 mm, nejnižší pevnost měla malta s pískem velikosti zrna 0 až 2 mm. Nejmenší objemové změny omítky byly v maltě s pískem velikosti zrna 0 až 16 mm, u této omítky byla nejvyšší hodnota kapilární nasákavosti a nejvyšší porozita.

Současně se autoři věnovali vlastnostem omítek s různým poměrem pojiva ke kamenivu. Z hlediska pevností byly nejlepší omítky s poměrem pojivo : kamenivo 1 : 1,5 a 1 : 2,5; ostatní malty s poměrem 1 : 3 až 1 : 6 měly pevnosti nižší, rozdily však byly nepatrné. Objemové změny byly nejmenší u malty s poměrem pojivo : kamenivo 1 : 6. V historických omítkách se velmi často vyskytuje kamenivo s velikostí zrna do 10, někdy i více mm. Nejběžněji používaný omítkový písek má zrna 0 až 4 mm.

Při obnově omítek by měla být dodržena granulometrie původní omítky.

Přísady do omítek

V minulosti se pro zlepšení technologických vlastností čerstvých omítek a výsledných vlastností zatvrdlých omítek používaly přísady, nejčastěji přírodního charakteru. Byly to např. fermež, ovocné šťávy, kasein, mléko, pивní mladina, vaječný bílek, melasa, cukr, želatina, vosky, slad a další. Tyto přísady ovlivňovaly zpracovatelnost malty, přídržnost ke zdivu, hydrofobitu; u malt s hydraulickými složkami také urychlení nebo zpomalení reakce.

V současné době jsou přírodní přísady nahrazovány umělými, které mají definované vlastnosti a kde je exaktně zjištěno jejich působení v maltách.

Jsou to zejména étery celulózy, které mají vliv na retenci vody v omítce. Ta je důležitá pro postupné uvolňování vody, a tak se zamezuje rychlému vyschnutí omítky při tvrdnutí, a tím vzniku smršťovacích trhlin.

Pro zlepšení adheze omítky ke zdivu se přidávají redispersgovatelné prášky nebo disperze.

Hydrofobita může být zajištěna přídavkem stearanů nebo oleanů vápenatých, zinečnatých nebo hořečnatých.

Závěr

Omítky pro obnovu fasád historických objektů by měly kopírovat složení originálních malt zachovaných na fasádě.

Návrh složení omítkové malty musí vycházet ze složení stávající omítky. Je třeba vzít v úvahu, že dnes vyráběná vápna mají odlišné složení od vápen historických, především v nich chybí hydraulické složky. To vede k ztvrdlé maltě s horšími mechanickými vlastnostmi a horší odolností proti degradaci.

Důležitá je volba použitého kameniva, vhodné je kamenivo říční, vyšší obsah jílových podílů vede k poruchám omítek.

Příspěvky, které se používaly v minulosti, ani jejich syntetické náhrady se ve staveništních maltách obvykle nepoužívají.

Použitá literatura

- Vaněček, I., Bláha, J. Možnosti a vypovídací schopnost analýzy historických omítek. Sborník semináře STOP, Praha: Společnost pro technologie ochrany památek, 1996, 12 stran.
- Hošek, J., Muk, J. *Omítky historických staveb*. Praha: SPN, 1989, 143 stran. ISBN 80-04-23349-X.
- Opravy fasád historických budov. Požadavky památkové péče a technická praxe. Sborník semináře STOP, Praha: Společnost pro technologie ochrany památek, 2011, 49 stran.
- Kotlík, P. a kol. *Vápno*. Praha: Společnost pro technologie ochrany památek, 2001, 48 stran. ISBN 80-902668-8-6.
- Rovnaníková, P. *Omítky*. Chemické a technologické vlastnosti. Praha: Společnost pro technologie ochrany památek, 2002, 90 stran. ISBN 80-86657-00-0.
- Polio, M. V. *Deset knih o architektuře*. Praha: ARISTA, BASET, 2001, 139 stran. ISBN ARISTA 80-86410-23-4, ISBN BASET 80-86223-49-3.
- Stefanidou, M., Papayianni, I. The role of aggregates on the structure and properties of lime mortars. *Cement and Concrete Composites*, Vol. 237, 2005, 914–919.

Publikováno ve sborníku semináře STOP „Staveništní malty a suché maltové směsi při obnově památek“, 18. duben 2013, NTM

(Příspěvek byl redakčně upraven, obsahuje jen část původní fotodokumentace)

TUDY CESTA NEVEDE...

ANEB „NĚKTERÁ ÚSKALÍ V PAMÁTKOVÉ PRAXI“

Ondřej Šefců, Národní památkový ústav, ÚOP hl. města Praha

Památková péče představuje obor s mimořádně širokým záběrem, a to jak po stránce různorodosti objektů, které zkoumá, tak po stránce velkého množství společenských, vědních i technických disciplín, s nimiž pracuje. Proces obnovy a konzervace památek se neustále vyvíjí, a to, jak na základě realizací, které se osvědčily, tak i na základě postupů a přístupů, které se ukázaly jako chybné. Jak již bylo mnohokrát psáno, chybovat je lidské a i při nejlepší vůli se chybám nedá vyhnout. Ale je špatné, když stejné nebo podobné chyby opakujeme. Hovořit a psát o chybách není vždy populární, ale je zcela nezbytné o chybných procesech, úskalích a slepých uličkách zcela otevřeně hovořit a vytvořit tím podmínky, jak je neopakovat. Stejně tak je legitimní vést diskuzi o tom, co je již zcela jasnou chybou, krokem zpět či stranou a co je prostě jiný postup, jiný názor, jiná cesta. V níže uvedených odstavcích a bodech jsou připomínky toho, kdy a kde je snadné se dostat „na scestí“.

Úskalí „moderních“ technologií

Stavební trh a související výzkum a vývoj velmi aktivně přináší další úpravy, zlepšení či změny stavebních technologií a výrobků. To je jistě správné a žádoucí. Problém však nastává, pokud se technologie a postupy, které nejsou dostatečně ověřené praxí a na stavbách, začnou masivně aplikovat při obnově historických (a nejen historických) budov.

Památkové objekty jsou velmi různorodé, i stavby z jednoho období mohou být v mnohém odlišné. Velké rozdíly mohou být také v technickém stavu objektů, stejně tak může být velmi odlišná úroveň jejich poznání. S určitým zjednodušením lze prohlásit, že to, co jedné stavbě může prospět, na jiné, (byť podobné), může způsobit potíže, či nevratná poškození. Může se jednat jak o použití „novodobých materiálů“, chemikálií, tak i o neobvyklé postupy (aplikace).

Uvedme některé momenty, při nichž je třeba postupovat velmi opatrně, případně se použití určitých materiálů či technologií úplně vyhnout:

- Materiály bez důvěryhodných atestů, bez doložených realizací.
- Materiály s neznámým nebo nejasným chemickým složením. Bohužel v technických listech je u mnoha stavebních produktů téměř nemožné dohledat úplné složení výrobků; při určitých zkušenostech se však dá odhadnout, jaké příměsi by zde mohly být.
- Materiály, jejichž odstranění může být obtížné, drahé či nemožné. Typické jsou např. disperzní či akrylátové nátěry, velmi tvrdé malty, epoxidy apod.
- Materiály, jejichž komponenty mohou reagovat s dalšími možnými složkami.

- Materiály, které mají uvedeny reference z oblastí v jiných klimatických podmínkách, či ze staveb, kde si nelze ověřit jejich skutečné působení.
- Materiály, jejichž aplikace vyžadují náročné či speciální proškolení, což znamená, že technologický postup bude v praxi velmi obtížné dodržet. Dodržení stavebních technologií je stálým problémem – mnohokrát se chybovalo například při přípravě sanačních omítek.
- Materiály nápadně laciné v porovnání s ostatními druhy na trhu. Na český trh se například dovážejí horniny z Číny, které jsou až o třetinu lacinější než tuzemské suroviny, jejich kvalita však není odpovídající.
- Technologie (materiály), jejichž fungování je dokládáno pseudovědeckými metodami (byť přesvědčivě prezentovanými). V praxi se s tímto můžeme setkat zejména u „záračných metod“ odvlhčování staveb, kde jsou přístroje napájeny jakýmsi zemním magnetismem.
- Technologie (materiály), které se odvolávají na blíže nespecifikovaný laboratorní průzkum, vědecký výzkum, na citace neznámých odborníků (např. z exotických zemí) apod.

Úskalí zaručených rad

Vzhledem k množství i určité nepřehlednosti stavební i související literatury je v praxi poměrně běžné, že se mnoho vhodných (ideálních) postupů předává jako za starých časů – tedy ústním podáním. I tato forma komunikace je zcela legitimní (a nezbytná), pokud takto nedojde k zásadnímu zjednodušení až vulgarizaci základního sdělení. Toto sdělení se však právě díky zjednodušení stává dobře zapamatovatelné a šířitelné. Takto se předávají zdánlivě všeobecně platná doporučení, ovšem často vytržená z kontextu, nepřesná, mnohdy i úplně pochybná. Mnohdy jde o „babské rady“, které mají jakýsi zdravý základ, ale nelze je aplikovat jako univerzální řešení. Např.: Pokud má stavebník vlhký dům a dostane se mu rady, aby řádně větral, tak to jistě není zcela nesmyslné, ale většinou to nemůže vyřešit vlastní problém. Stejně jako rada, aby stavebník každé jaro znovu přetřel fasády domu vápnem, jak se dělo dříve na vesnicích.

Úskalí tradičních technologií

Jedním z obvyklých odborných doporučení (v oficiálních i neoficiálních materiálech) v památkové péči, je doporučení použití tradičních materiálů nebo tradičních technologií. Často se můžeme setkat s větami typu: „...pro opravování bude použita tradiční tesařská technologie“, nebo „...fasáda bude opravena tradičním postupem“, příp. „...na opravu budou využity pouze tradiční materiály“.

Význam slova tradice je však celkem zřejmý – je to „*souhrn ustálených zvyklostí, obyčejů, zachovávaných pokoleními, názorů a myšlenek přecházejících z generace na generaci, ustálený, zpravidla zděděný zvyk, způsob, „zvyklost“*“.

Pokud víme přesně proč nějaký tradiční materiál či postup používat, je určité všechno v pořádku. Ale je třeba si dát pozor, aby tyto „zdeděné zkušenosti“ nebyly skutečně pouhé zvyklosti, jako když šlapeme jenom na tmavé dlaždice nebo míjíme černé kočky. Tradic je mnoho a jejich znalost je proměnlivá. Připomeňme zde hlavní úskalí, která nás mohou potkat (a v praxi potkávají), při snaze o užití tradičních technologií:

- Naše znalost některých postupů a skutečného složení tradičních materiálů (např. vápenných malt) není dokonalá, mnohdy došlo k úplnému přerušení tradice generačního předávání (u nás 60 let i více), popisy zapsané v nějaké kronice nebo příručce mohou být zkreslené a neúplné. Pokud se chceme přiblížit nějakému materiálu, který byl v minulosti používán – třeba malty, měli bychom umět precizně definovat jeho vlastnosti a zvažovat, jak jich docílit.
- Při ústním předávání zkušeností docházelo obvykle k tomu, že se nějaké úkony prováděly společně (děti či mládež obvykle sledovaly rodiče nebo mistra) a také často tyto úkony společně prováděly. Není vyloučené, že některé peripetie přípravy tak přešly přímým sdělením – napodobením; v tomto případě se o nich těžko někde dočteme.
- Přírodní materiály, které jsou hlavním a vlastně jediným možným zdrojem tradičních technologií, vykazují proměnlivou kvalitu, danou způsobem sběru, konkrétním nalezištěm atd. U mnohých řemesel byla velmi podstatnou podmínkou zdárného provádění určitých prací důvěrná znalost těchto vlastností a schopnost modifikace postupů podle kvality surovin (lze použít paralelu s vařením jídel, kde bez znalosti surovin a zacházení s nimi těžko zhotovíme kloudný výsledek). Opravdu kvalitní (praktická) znalost výchozích materiálů je dnes celkem vážný problém, vedle jakosti výchozích surovin jde i o znalosti podmínek skladování (což je častý problém např. u dřeva) nebo přípravy výchozí suroviny (cihly, tašky).
- I naši předci se mohli splést, resp. to, že nějaký postup dělal celý život např. můj dědeček, neznamená ještě, že jej dělal skutečně optimálně a že to nejde dělat ještě lépe; mnoho historických staveb stavěných osvědčenými tradičními postupy prostě spadlo a zmizelo z historie; my o nich nevíme nic bližšího.
- V minulosti se obvykle používalo ústní podání, které má svoje kouzlo a přednosti (a funguje nepochybně dodnes, nejen při výchově malých dětí),

ale má i svá úskalí (to pozná každý, kdo někdy hrál tichou poštu). Různá sdělení se mohla deformovat například chybným překladem (germanismy v řemeslnickém žargonu), nebo záměrně (konkurence), případně nepochopením původního významu.

- Při úvahách o použití tradičních materiálů je vhodné též zahrnout změny klimatu a hlavně životního prostředí. Současné stavby jsou mnohdy namáhány jiným způsobem, jsou na ně kladeny jiné požadavky, jiné jsou podmínky údržby a jiné představy o stárnutí materiálů apod. Jak vyplývá např. ze studia vedut či starých fotografií, měly stavby v minulosti četné „vady na kráse“ – výkvěty, mokré skvrny, které patrně zásadně nevadily. Dnes však podobné jevy považujeme za stavební závady, které se musí řešit.

Úskalí současného tržního prostředí a marketingu

Oproti minulosti se formy prodeje v mnohém zdokonalily (rychlost zásobení, garance složení, dostupnost informací). V mnohém se však do výběru produktů negativně promítají některé „invazivní“ formy prodeje. Často můžeme pozorovat, jak se v zájmu docílení maximálního obrátu požívají různé metody, které se obvykle v praxi nazývají „klamání spotřebitelů“. Správné a odborné informace lze získat pochopitelně z ověřených zdrojů (u odborníků, v literatuře, na seminářích), ale mnoho nesmyslných informací prodejců můžeme vyřadit i s použitím zdravého „selského“ rozumu.

Několik ponaučení

1. Žádná technologie není všemocná, univerzální, použitelná bez výjimky.
2. Přísliby letáků a reklam jsou mnohdy zkreslené, nadsazené či přímo lživé.
3. Neexistují stavby, které nevyžadují údržbu.
4. Neexistují materiály, jejichž parametry se po aplikaci na stavbě nezmění.
5. V oblasti památkové péče nás vždy budou zajímat jak změny fyzikálních (chemických) parametrů, tak změny estetické. Morální (vzhledové) zastarání může některé materiály „vyřadit“ po velice krátké době.

Každá stavba (dokončená nedávno, či před mnoha lety) může být pro nás znamenitou učebnicí toho, jak se v reálu stavební materiály chovají, jak fungují či nefungují technologické postupy, jak se projevují starší chyby, jaké jsou možnosti jejich nápravy. Případná diskuse o chybách nemá být záminkou k pomluvám či útokům, ale živnou půdou pro nápravu a volbu optimálního řešení.

Publikováno ve sborníku semináře STOP „Technologie, které se v památkové péči neosvědčily II. Důvody, příčiny a praktické následky“, 21. listopad 2013, NTM

OTLUČENÉ HISTORICKÉ ZDIVO

Pavel Jakoubek, Studio ACHT

Odhlování a prezentace rezného povrchu původně omítaného zdiva, včetně kamenných konstrukčních prvků, je přístup v péči o historické objekty praktikovaný velmi dlouho, ale v dnešní době se stává masově rozšířeným. Dá se říci, že masivní nástup těchto obnažovacích praktik začal ve 2. polovině 19. století v souvislosti s puristickými úpravami zejména gotických památek, a otloukání a odírání zdiva a kamenných článků se jako součást památkových obnov historických objektů v různé míře realizuje doposud. Není účelem tohoto příspěvku zabývat se historiografickými a metodologickými rozbory různých směrů v památkové péči, pouze chci upozornit na některé jejich důsledky.

Velkou roli ve stále panujícím trendu má již více jak dvě století přetrvávající estetický názor romantismu, oceňující přirozené povrchy přírodních materiálů, včetně jejich přirozeného stárnutí. Něco jiného ovšem je, když stěna s rezným povrchem byla vyzděna z materiálu, který již byl vybrán se záměrem jeho expozice, tj. z náležitě odolného kamene, kvalitních cihel. Tam je záruka dlouhodobé životnosti zdiva a je namístě ji konzervačními ošetřeními pomáhat prodloužit.

Úplně odlišná bývá situace, když je zdivo, do té doby chráněné omítkovou nárazníkovou vrstvou, této ochrany zbaveno a navíc je vystaveno podstatně nepříznivějším podmínkám než bylo doposud. Těmi jsou v interiérech zejména zvýšená teplota, snížená relativní vlhkost vzduchu, jež akcelerují pohyb vody a solí k povrchu zdiva.

Každý materiál, ze kterého se zdí, je více či méně citlivý na vnější vlivy, proto je vždy důležitá ochrana jeho povrchu. V našich podmínkách to u zdiva byla od středověku omítka, včetně čas od času obnovovaných nátěrů, jako takzvaná „obětovaná vrstva“. Pokud jsou materiály, ze kterých jsou stěny vyzděny (kámen, cihly, malty, ale někdy i beton apod.) zbaveny této ochrany, není to pro ně přirozené a následně se dříve či později začnou povrchově rozpadat – je to jen otázka doby trvání a intenzity nepříznivých vlivů. Potřebnost ochrany zdiva omítkou bývá obvykle nasnadě a je pochopitelná i romantickým majitelům u vnějších plášťů historických objektů, které jsou vystaveny dešti, mrazu, větru.

Rezné zdivo fasády Bílkovy villy v Praze

Omítky jsou ovšem pro zdivo potřebné i v interiérech, kde se obvykle předpokládá poněkud příznivější „klíma“, a to zejména ve sklepech, kde je zdivo dotované vlhkostí (protože z vnějšku, tedy z boku a zespoda neizolované) a zároveň povrchově vysoušené.

To je častý případ pražských, v jádře středověkých domů, kde se v řadě sklepů zachovalo gotické opukové zdivo, opukové portálky apod. Při jejich úpravách pro nové využití domů, jako různé restaurace, vinárny, kluby, divadélka, (vč. doprovodných technických místností, jako jsou kotelny apod.), vítězí snaha je prezentovat – ovšem jako neomítané režné zdivo. Kromě jiných úprav byly tedy velice často odstraněny případné poslední zbytky omítek a nové se nenahazují, aby se zvýšil takzvaný historicky autentický charakter vzhledu místností.

Odstraňování omítek

Současné technologické způsoby obnažování zdiva jsou velmi účinné, rychlé, ale navíc velmi razantní. Protože se dnes šetří lidskou prací, jsou ruční techniky užívané v dřívějších dobách – tedy oklepávání kladívky doplněné oškrabováním špachtlemi, nahrazovány v maximální možné míře strojní mechanizací.

Pro odstranění omítky nahrubo to jsou pneumatická či elektrická sbíjecí kladiva, která zanechávají na zdivu při neopatrné práci trvalé šrámy.

Pro dočištění povrchů to jsou zejména různé techniky tryskání, při kterých se užívá rozličné abrazivo. Ty povrch očistí „dokonale“ – odstraní nejen zbytky omítky, ale obvykle i povrchové vrstvy kamene či cihel, někdy do značné hloubky. (Důsledky této techniky jsou velmi závislé na zkušenosti a citu pracovníka). Při snaze o dokonalé očištění povrchu stačí se pozdržet s tryskou na místě o chvíli déle a vznikne kaverna. Avšak i při šetrném postupu se ztrácí původní povrchová struktura zdících materiálů, která je nahrazena novou, nepřirozenou strukturou, která závisí na „razanci“ tryskání.

Při odstraňování omítek z gotických kleneb bylo často otlučením odhaleno nepravidelné kamenné zdivo, původně kladené do malty na bednění (viz např. otisky prken) a ta tudíž neměla ani charakter omítky nanášené v dalším kroku jako samostatná vrstva. Jeho budovatelé v žádném případě nepočítali s odstraněním malty: kameny mají až velmi nahodilou skladbu s různou kvalitou zdícího materiálu.

Po dokončení prací (někdy i v jejich průběhu) se zpravidla začne s vytápěním těchto prostor; k tomu přistupuje často intenzivní osvětlovací technika. Zvýšená teplota doprovázená větráním vyvolává zvýšený odpar vody z povrchu stěn včetně opuky.

Bohužel úpravy sklepů jen zcela výjimečně řeší i situaci z vnější strany zdiva sklepů (tam jsou většinou pod frekventovanými chodníky inženýrské sítě – kabely a potrubí); dostat se k lici zdiva až do patřičné hloubky bývá často, zejména v Praze, velmi složité). Odtud do zdiva proniká voda spolu s vodorozpustnými solemi a v důsledku odpařování vody se pohybuje kamenným zdivem k jeho povrchu do místnosti. Po odpaření vody zde (a v povrchových vrstvách kamene) soli krystalizují, což je doprovázené výrazným poškozováním hmoty, v tomto případě opuky. Konzervační prostředky doporučované k ochraně režných povrchů (fermeže, voskové impregnace, disperze), jimiž by mělo být zabráněno tvorbě krystalů a porušování povrchů kamene či cihel, se minou účinkem, protože neřeší příčinu poškození – pohyb vody a vodných roztoků solí kamenem k povrchu. Takový zásah jen oddálí projevy působení krystalizujících solí, s vážnějšími důsledky – odpadnou silnější vrstvy atd.

Ponecháním nebo obnovením omítky na zdivu by se samozřejmě vlhkostní podmínky nezměnily, ale krystalizační procesy vedoucí k poškození porézního materiálu by se přenesly do omítkové vrstvy. Ta by se časem narušila, ale vlastní kámen by byl tímto postupem chráněn a zachován na další období.

Stejně principy jako u zmiňovaného opukového zdiva pražských středověkých sklepů platí v různé míře i pro zdivo z jiných materiálů, vesměs cihelné, barokních a mladších staveb.

Rekonstrukce ochranné krycí povrchové úpravy

Obecně je nepochybně správné v případech již dříve otlučených zdí, vnitřních i vnějších, snažit se o rekonstrukci jejich ochranné povrchové vrstvy, tedy vrátit se k jejich opětovnému omítání. Nese to samozřejmě s sebou řadu otázek a problémů. Zejména u vnějších pláštíků známých historických budov, kde je jejich režná podoba již zafixovaná přes sto let, a je sama předmětem památkové ochrany a s ní spojených častých impregnací a zpevňovacích technik, které charakter povrchu zdiva změnily, a mohly by ztížit soudržnost s omítkovou vrstvou a její trvanlivost. Je tu i problém malé autenticity materiálů používaných pro nové omítky. Slabinou jsou i techniky nanášení – staré řemeslné techniky či prosté dovednosti jsou zapomínány, málokdy se podaří donutit zedníky zvyklé na provádění dvouvrstevých štukových omítek strhávaných latí do roviny k pokusům o volnější techniky a když, tak s nejistým výsledkem.

Přes výše uvedená rizika, při řešení otázky, jak dnes naložit s již otlučenými povrchy (zejména) opukového zdiva v historických interiérech, by měla zvítězit snaha ho zachránit před evidentně postupující destrukcí nad romantickými (navíc často marketingově motivovanými) názory.

Omítky sice nezmění teplotně vlhkostní poměry v těchto většinou suterénních interiérech, ale sníží jejich vliv na vlastní zdivo, které tak má určitou naději být do značné míry ochráněno. U méně namáhaného cihelného zdiva mohou být užity i variantní, v historii často užívané, vápenné pačoky a podobné nátěry, nezakrývající zcela strukturu zdiva.

Letohrádek královny Anny

U jižní stěny suterénu, která je převážně z opukového zdiva, pokračoval po odstranění omítky při úpravách ve 20. stol. rozpad kamene i přes několikrát opakující se sanace, zpevňování a spárování

V projektu se ve shodě s pracovníky památkové péče rozhodlo o ochraně zdiva omítkou na vápenné bázi

Závěr

Omítky se každopádně jeví spolu s nátěry nejpřirozenější a v podstatě nejjednodušší ochranou historického zdiva. Zdivo opatřené omítkou a vystavené povětrnosti nebo novodobým destrujícím podmínkám v sklepních interiérech, (když už nejsme schopni upravit je tak, aby byly pro zachování citlivého povrchu zejména opukového zdiva příznivější), tolik nechátrá, protože degradovanou „obětovanou“ omítku lze periodicky opravovat a ošetřovat nátěry.

Publikováno ve sborníku semináře STOP „Technologie, které se v památkové péči neosvědčily II. Důvody, příčiny a praktické následky“, 21. listopad 2013, NTM

(Příspěvek byl redakčně upraven, obsahuje jen část původní fotodokumentace)

RIZIKA APLIKACE PROFILOVANÝCH FÓLIÍ PŘI SANACI VLHKÉHO ZDIVA

Pavel Fára, CUBUS, s. r. o.

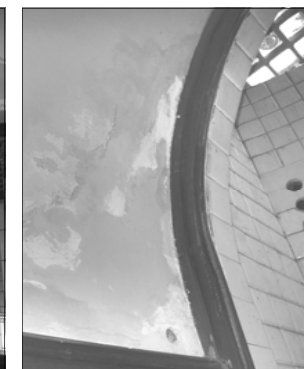
Stále se v praxi setkáváme s používáním profilovaných fólií z plastu pro sanaci vlhkého zdiva. Výsledkem má být separace stěn od vlhké zeminy a postupné odpaření vlhkosti perforovanou lištou u terénu, příp. otvory zaústěnými na fasádu. Na příkladech lze vidět, že řešení je systémově vadné a pro památkové stavby nevhodné. Po aplikaci dojde většinou ke zvýšení vlhkosti zdiva, neboť za fólii zatéká.

Plzeňská restaurace Obecního domu v Praze

Problémy s vlhkostí zdiva jsou na obvodových zdech 1. suterénu, na nároží náměstí Republiky a ulice U Obecního domu. Nad dřevěným obkladem stěn se vyskytují souvislé vlhkostní mapy, dochází k poruchám omítek a nátěrů.

Budova je postavena z masivního omítaného zdiva, zřejmě cihelného. Při rekonstrukci v roce 1997 byly rehabilitovány světlíky do ulice. V interiéru měly být na zdech osazeny profilované fólie Isola Platon tloušťky 7 mm, otevřené do větraných místností (izolace podlah a obkládaných stěn), dále měly být použity sanační omítky a povrchy stěn opatřeny vzdušným nátěrem. *Opatření měla lokálně doplnit „odvětrávaná izolace“ proti zemní vlhkosti z venkovního výkopu.* Pro tento účel byla navržena profilovaná fólie Isola Platon P20 chráněná z vnější strany netkanou geotextilií – v předmětné části do hl. cca 2,5 m pod chodník. Vnitřní prostor pod fólií měl být odvětrán do světlíků.

Prakticky však již od dob rekonstrukce docházelo k výskytu poruch, poškozené povrchy byly opravovány sanačními omítkami.

Rozsáhlé zavlhčení zdiva Plzeňské restaurace Obecního domu, poruchy odpovídají hloubce výkopů z rekonstrukce v roce 1997 Venkovní profilované fólie odvětrávané kruhovými otvory do světlíků

Mezi poslední stavební úpravy patří osazení plastových drenážních trubek do zdiva nad dřevěný obklad, v nichž má zřejmě proudit vzduch a snižovat tak vlhkost zdiva. Investor dokonce zvažoval osazení „bezdrátové elektroosmózy“. Podle provedeného průzkumu spojeného se srovnávacím měřením vlhkosti je hlavní příčinou zavlhčování obvodových zdí restaurace s největší pravděpodobností srážková voda. Ta prosakuje shora a z boku z výše položeného terénu do zdiva, kde vzlíná. Lepší vlhkostní stav stěny orientované do náměstí Republiky lze přičíst mj. přítomnosti balkonu na fasádě, který omezuje množství srážkové vody dopadající na chodník.

Nepříznivým faktorem je vnější separace zdiva od zeminy profilovanou fólií. Obecně lze říci, že profilovaná nebo nopová fólie není hydroizolace, voda za ni může snadno zatéci, ale její odpařování je obtížné. Množství vody zatékající za fólii závisí na způsobu ukončení fólie u terénu, způsobu spojování jednotlivých pásů, úpravě a odvodnění dna výkopu atd. Výsledky měření vlhkosti, kdy nejvyšší hodnoty byly zjištěny těsně nad dřevěným obkladem a po výšce klesaly, signalizují kumulování vody v oblasti předpokládaného dna výkopu. Dno zřejmě není odvodněno ani spádováno od budovy. Množství prosakující vody souvisí zřejmě i s tím, že zásyp pro osazení fólie nebyl dostatečně zhutněn.

Vlhkost mobilizuje rozpustné soli, které jsou vynášeny do odpařovací zóny zdiva. Průzkumem byly zjištěny výkvěty chloridů a dusičnanů. Soli způsobují svými krystalizačními a hydratačními tlaky postupnou korozi materiálů, utěsněním povrchu a hygroskopicitou zvyšují i vlhkost zdiva. Chloridy bývají obsaženy zejména v posypové soli používané při zimní údržbě komunikací. Ve zdivu se mohou kumulovat i dlouhodobými uniky vody z vodovodních řadů. Dusičnany pocházejí z rozkladu organických hmot. Do zdiva se mohly dostat např. z kanalizace nebo použitím kontaminovaného staviva ze starších staveb. Vysokému vlhkostnímu zatížení (prosakování vody pod částečným tlakem) a působení solí nemohou ani sanační omítky dlouhodobě odolávat. V místech zjištěných vysokých vlhkostí zdiva lze předpokládat zaplnění sanačních omítek solemi. V oblastech, kde byly naměřeny nižší vlhkosti, mohou omítky částečně fungovat.

Jako sanační opatření bylo navrženo obnovit vnější izolace zdiva z výkopu a opravit sousední povrchy v restauraci. Jako izolace byla doporučena kombinace minerálních a bitumenových stěrek. Z venkovní strany ještě chráněná drenážní fólií s agregovanou geotextilií. Dno výkopu bylo navrženo spádovat tak, aby se voda vsakovala co nejdále od budovy.

Publikováno ve sborníku semináře STOP „Technologie, které se v památkové péči neosvědčily II. Důvody, příčiny a praktické následky“, 21. listopad 2013, NTM

OBSAH

Úvodem.....	3
Souhrnně o společnosti STOP.....	4
Založení společnosti	4
Koncepční a metodické přípravy.....	5
Stručný přehled akcí STOP 1996–2013.....	6
Publikační činnost STOP 1996–2013	12
Organizační záležitosti STOP v roce 2013	16
Výroční členská schůze STOP v roce 2013.....	16
I. Členská schůze STOP v roce 2014.....	18
II. Členská schůze STOP v roce 2014.....	19
Obecné informace.....	20
Stanovy Společnosti pro technologie ochrany památek, z. s.....	21
Individuální členství STOP	29
Přidružené členství STOP	35
Přehled přidružených členů STOP v roce 2013	36
Odborná činnost společnosti v r. 2013	42
Semináře a exkurze.....	42
Staveništní malty a suché maltové směsi při obnově památek.....	42
Restaurování vitráží	43
Možnosti financování obnovy památek z grantových prostředků.....	44
Konzervace a restaurování voskových předmětů	45
Technologie, které se v památkové péči neosvědčily	46
Poruchy budovy Národního muzea – stav před obnovou.....	47
Publikační činnost	48
Zpravodaj STOP, ročník 15.....	48
Ročenka STOP 2012	51
Odborné články společnosti STOP	52
Příspěvek památkáře k problematice maltových směsí	53
Omítky pro obnovu památek. Pojiva, příměsí, kamenivo	57
Tudy cesta nevede aneb „Některá úskalí v památkové praxi“	64
Otloučené historické zdivo	68
Rizika aplikace profilovaných fólií při sanaci vlhkého zdiva	72

Ročenka STOP 2013

Vydala Společnost pro technologie ochrany památek

STOP, Valdštejské nám. 3, 118 01 Praha 1

stop@volny.cz, <http://wstop.colweb.cz>

Tisk OPUS-v.d.i.

Papírenská 1, 160 00 Praha 6

www.opus-vdi.cz